

БРАНИЧ

ПОВРЕМЕНИ ЧАСОПИС ЗА СУДСКУ И АДМИНИСТРАТИВНУ ПРАКСУ
ОРГАН УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОЗАСТУПНИКА

УРЕДНИЦИ:

ДОБРА С. ПЕТКОВИЋ, ЉУБОМИР В. СТЕФАНОВИЋ и Д-р ДРАГУТИН П. ЈАНКОВИЋ, адвокати

Главни уредник: ЉУБ. В. СТЕФАНОВИЋ

„Бранич“ излази један пут месечно у обиму од 2¹/₂ табака. Цена му је у претплати годишње: за чланове Удружења, судије и судско особље 80, за све остале претплатнике динара 100. Поједини број за чланове Удружења судије и судско особље 10, за нечланове 12 дин. — Поручбине примају издавачка књи-жара „ПОЛЕТ“

Београд, Скопљанска ул. 5. (Тек. рачун бр. 52117 код Поштанске Штедионице, Београд) и све књижаре. Уредништво се налази у ул. Кн. Ми-хајла 17, I спрат, Београд. — Прештампавање градива из часописа допуштено само са тачним означањем извора. Рукописи се не враћају.

САДРЖАЈ:

	СТРАНА		СТРАНА
Оčинска и старалачка власт (Једно упоредjenje) од <i>Živojina М. Perića</i> , професора Београдског Универзитета	41	надлежни ву првостепен судови, а не више управне власти. — Саопштио <i>Т. И.</i>	56
Природа рока одређеног у кратком поступку и правне последице пропуштања истог од <i>Срби-слава М. Ковачевића</i> , судије Касационог Суда	46	Могу ли жене бити судије? — Саопштио <i>Т. И.</i>	57
О изједначењу брачнога права од <i>Николаја Д. Пахорукова</i> , секретара Министарства Правде	49	Из нашег правосуђа Рад Управног Суда у Београду у 1927. године од — <i>Б. Ф.</i>	57
Правни проблем инфлације од <i>Ајлолона Ерој-кина</i> , економисте	51	Оцеце и прикази <i>Д-р Илија М. Јелић</i> : О браколомству. — <i>Д-р Ви-дан О. Благојевић</i>	58
Полициска власт треба да интервенише у слу-чају примене §§ 699. и 701. грађ. зак. од <i>Исака Ј. Леви</i> , адвоката	53	<i>А. Ђ. Агорић</i> : Одлуке Државног Савета. — <i>И. П.</i>	59
Годишња скупштина Удружења Јавних Право-заступника за Србију и Црну Гору, одржана 11. марта 1928. год. у Београду. Записник скуп-штине. Извештај Управног Одбора Удружења. Рад Управе Удружења и њен састав. 1. Закон о адвокатима	54	Белешке: <i>Управа Удружења Јавних Правозаступника</i>	59
Судска и административна пракса: За разматрање решења укинутих градских и среских судова, као и решења полицијских власти, донетих по § 466. грађ. суд. пост. у.,		<i>Промене у Касационом Суду и Столу Седморице</i>	60
		<i>Управни Суд у Београду</i>	60
		<i>У Министарству Правде</i>	60
		<i>Постављења и разрешења јавних правозаступ-ника</i>	60
		<i>Више судије</i>	60
		<i>Кретање судија</i>	60
		<i>Одбор за испитивање судијских кандидата</i>	60
		<i>Исправке</i>	60
		<i>Препилашта за судије и судско особље</i>	60

ИЗДАЊЕ ИЗДАВАЧКЕ КЊИЖАРЕ „ПОЛЕТ“, БЕОГРАД

КЊИЖАРНИЦА „ПОЛЕТ“ А. Д.

СКОПЈАНСКА УЛ. БР. 5 ТЕЛЕФОН 30—09

Препоручује са свога стоваришта следеће књиге:

Банковић Мих., Солун 1914—1916. год.	Дин.	10.—
Бесаровић Милош Др., Шећерна болест и њено модерно лечење	„	20.—
Велимировић Николај, Мисли о добру и злу	„	30.—
Влајковић М. Др., Пореска реформа. Нов закон о непосредним порезима	„	40.—
Ђорђевић Владан Др., Арнаути и Велике силе	„	10.—
Ђурић Коста Др., Црква и држава	„	12.—
Зрнић Лука, Народна држава и вера	„	5.—
„ „ Светски рат	„	4.—
Јовановић Јован Др., Наполеон I	„	40.—
Ковачевић Србислав, Судска пракса у 1925. години	„	130.—
„ „ Судска пракса у 1926. години	„	130.—
Лановић М. Др., Конкордат Југославије са Ватиканом	„	30.—
Марјановић Чеда Др., Жива црква у Русији	„	25.—
Миловановић Милован Др., Судска медицина	„	150.—
Нешић Милован Др., Сифилис у северо-источној Србији	„	40.—
Николајевић Душан, Два есеја	„	10.—
Новаковић Стојан, С Мораве на Вардар	„	10.—
Нушић Бранислав, Листићи исписани у Пожаревачком казненем заводу	„	14.—
Нушић Бранислав, Народни посланик, комедија у 3 чина	„	32.—
„ „ Општинско дете, роман једног одојчета I/II део	„	40.—
„ „ Сумњиво лице, комедија у 2 чина	„	20.—
„ „ Протекција, комедија у 5 чинова	„	28.—
„ „ Обичан човек, шала у 3 чина	„	18.—
„ „ Приче I	„	12.—
„ „ Аутобиографија (броширано)	„	30.—
„ „ Аутобиографија (повезано)	„	50.—
Симонић Здр., Поштанско-штедна, чековна и вирманска служба у Краљевини С. Х. С. (латиницом)	„	30.—

Оčинска и старалачка власт¹⁾

— Jedno uporedjenje —

— Živojin M. Perić, profesor Univerziteta —

§ I. Naš Gradjanski Zakonik upotrebljuje, tamo gde govori o pravnim odnosima izmedju roditelja i dece, u glavnom, izraz „roditeljska

¹⁾ Ovaj članak je jedna dopuna našem članku „Žena u Srpskom Gradjanskom Zakoniku“, objavljenom u „Arhivu za Pravne i Društvene Nauke“, Bеоград, broj od 25. Januara ove године u kome članku su iznesene, u kratko, razlike izmedju pravnoga položaja žene i čoveka po Gradj. Zakoniku. T o mi činimo i овде, i samo u toliko se i dotičemo ustanova očinstva i staraoštva, bez namere, dakle, da se tim ustanovama bavimo opširnije.

Ovde ćemo dodati još jednu razliku koju sadrži Srpski Gradj. Zakonik u korist muških a na štetu ženskih, razlika specialno od značaja u Naslednom Pravu. Mislimo na Zakonodavno Tumačenje od 29. Maja, 1853. god. V № 523., zbor. VII. str. 52., §-a 402. Gradj. Zak. (kojim je zamenjeno ranije Tumačenje ovoga §-a od 10. Juna, 1852. god. V № 501., zbor. VI. str. 115.): po ovom Tumačenju, braća samo po ocu smatraju se, kod nasledja, kao braća rođena (t. j. braća i po ocu i materi), a to isto vredi i za sestre samo po ocu. Dakle, Zakonodavac srodstvo po ocu smatra i ovde jačim nego srodstvo po materi. (To vredi, razume se, i za treće koleno obeju loza). Medjutim, u konkretnom slučaju može da bude sasvim obrnuto, i više nego obrnuto, to jest ne samo da brat po ocu ne bude jači srođnik nego da ne bude uopšte srođnik de cuius-u. I, zaista, dok je materinstvo deteta jedna sigurna činjenica (mi isključujemo slučaj podmetanja deteta, la supposition de part t. j. d'enfant u Francuskom Pravu, v. A. Colin et H. Capitant, *Cours élémentaire de Droit civil français*, t. I., 4-ème éd. Paris, 1923., p. 481. et 482.), dotle nije tako sa očinstvom (paternitetom), čak ni onda kada se tiče dece rođene u braku. Za očinstvo ove dece postoji samo zakonska pretpostavka da je otac deteta muž matere (pater est is quem nuptiae demonstrant), § 113. Gradj. Zak., ali, to je oboriva pretpostavka (praesumptio iuris tantum) a zato što se može desiti, i, na žalost, dešava se da detetu rođenom u braku ne bude otac muž njegove matere nego ko drugi (slučaj brakolomstva), i ta eventualnost se, sa razlogom, navodi u prilog zakonodavstava koja postupaju strožije sa ženinim brakolomstvom nego sa muževljevim (muž ne može nametnuti svojoj ženi tuđe dete kao što može žena mužu): v. ovde iscrpnu raspravu Dr-a Ilije M. Jelića, *O brakolomstvu s teorskog i praktičnog gledišta*. Rasprava iz Krivičnog Prava i Pravne Politike s naročitim osvrtom na Srp. Običajno Pravo. Bеоград, 1928.

Na taj način, ako pretpostavimo da je de cuius ostavio dva brata, brata po ocu i brata po materi a da brat po ocu u samoj stvari nije bio začeo od muža svoje matere, da je, drugim rečima, ova bila izvršila brakolomstvo, tada ce de cuius-a naslediti jedno lice koje mu nije nikakav rod a odstraniti, iz nasledja, sestru po materi de cuius-a! A kada se još ima u vidu da brat po ocu isključuje i samu rođenu mater i sestre rođene (i po ocu i po materi), onda se još više ističu čudnovate posledice kojima može da odvede sistem privilegisanja muških u

vlast“ (v. §§ 121., 139, 151., 153., 154., Gradj. Zak., Zakonodavno Rešenje od 25. Oktobra, 1852. god. V № 1041., zb. V., str. 210., i kod § 153. Gr. Zak.): kažemo u glavnom, jer se, u § u 135. Gradj. Zak., Zakonodavac služi drugim terminom, on tu, naime, veli: „Samo u slučaju ako se vanbračno dete propisanim načinom kao zakono i bračno oglasilo dobija i otac očinska prava nad njim...“ (kursiv je naš); v. još i čl. 11., 15., 16., 139. 141., 142., 144. i 147. Zak. o Starateljstvu od 25. Oktobra, 1872 god., kao i Pravila o Postupanju u Nespor-nim (Vanparničnim) Delima od 13. i 23. Decembra, 1872. god., Deo Treći, čl. 146. Ovde (u Zakonu o Starateljstvu i Pravilima za Nespor-na Dela) upotrebljuje se baš sam izraz „očinska vlast“. Ovo znači da, tu, naš Zakonodavac ima dvostruku terminologiju: jedna, to je reč: „roditeljska vlast“, a druga je: „očinska vlast“. U samoj stvari, ovaj poslednji izraz je tačniji i više na svome mestu nego prvi. I, zaista, pod „roditeljem“ se razumeju oba roditelja, i otac i mati (po Austr. Gradj. Zakoniku reč „die Eltern“ znači sve pretke a ne samo oca i mater, kao što se, tamo, i reč „die Kinder“ odnosi ne samo na sinove i kćeri nego na sve potomke: § 42.: „Unter dem Namen Eltern werden in der Regel ohne Unterschied des Grades alle Verwandte in der aufsteigenden; und unter d.m Namen Kinder alle Verwandte in der absteigenden Linie begriffen“, dok, kod nas, izraz „deca“ obuhvata samo potomke prvoga stepena, sinove i kćeri; izuzetno, § 303.a. Gradj. Zak., o akciji Pauliani, uzima izraze „roditelji i deca“ u širem smislu, kao Gradj. Zakonik Austriski), i, pošto roditeljsku vlast u opšte kod nas ima samo otac a ne i mati,²⁾

Naslednom Pravu. Istina, i kod sistema jednakosti muških i ženskih u tome Pravu, kao što je sistem Austr. Gradj. Zakonika, moguće su gornje eventualnosti ali one tu nisu toliko drastične, pošto brat de cuius-ov koji ne bi bio začeo od muža njegove matere a oca de cuius-ovoga ne isključuje ni sestre ni braću po materi (a mati već, po tom Zakoniku, ide, sa ocem, uopšte pre braće i sestara). Jednom rečju, ovaj sistem ublažava, kod Nasledja, nepravdičnosti slučaja kada jedno dete nije bilo začeto od muža njegove matere.

²⁾ V. ovde i Dr. L. Marković, *Porodično Pravo*, Bеоград, 1920., str. 124.

to je bolje upotrebiti izraz vlast očinska a ne izraz vlast roditeljska koji izraz navodi na misao kao da bi, i u našem Pravu, roditeljska vlast pripadala i *materi*. Izraz „roditeljska vlast“ može se, dakle, pravilno upotrebiti samo u onim Zakonodavstvima gde roditeljsku vlast može da ima ne samo otac nego i mati. Tako, n. pr., u Nemačkom Pravu, može se sasvim kazati „elterliche Gewalt“, jer tu i mati ima roditeljsku vlast (i tada se ona zove „mütterliche Gewalt“) kao i otac (čija vlast se zove: die väterliche Gewalt); u Francuskom Pravu, roditeljska vlast zove se u opšte la puissance paternelle (po patria potestas Rimskog Prava), mada, i u tom Pravu, roditeljska vlast pripada i materi, i tada se ona zove la puissance maternelle (bilo bi paradoksalno reći: la puissance paternelle de la mère: očinska vlast matere); u Švajcarskom Pravu ima i mati, takodje, roditeljsku vlast.

§ II. I kod roditeljske vlasti naš Zakonodavac priviležiše *muški rod*, pošto roditeljsku vlast vrši samo otac (što izlazi iz §§-a 122., 124., 126., 154., 155. Gradj. Zak.): ni onda kada je otac lišen roditeljske vlasti (iz razloga zdravstvenih odn. etičkih, §§ 154. i 155. Gradj. Zak.) ili kada je umro (*resp.* oglašen za umrloga, § 51. Gradj. Zak.), mati nema roditeljsku vlast već je ona tada, u osnovi, samo *staralac* (glavni) svojoj deci, muškoj ili ženskoj (čl. 17. Zakon. o Starateljstvu).³⁾ Pa i u onim Zakonodavstvima gde i mati ima vlast staralačku, nije mati uvek na ravnoj nozi sa ocem. N. pr., u Francuskom i Nemačkom Pravu, mati vrši roditeljsku vlast tek po smrti očevoj odnosno ako je ocu oduzeta vlast roditeljska (čl. 371. i

372. Franc., §§ 1684. i 1685. Nemačkoga Gradj. Zak.).

U Austriskom Pravu ima mesta upotrebi obadva izraza: i „elterliche Gewalt“ (roditeljska vlast), koja pripada i ocu i materi, i izraz: „väterliche Gewalt“ (očinska vlast) koju, razume se (jer sama reč to kazuje), ima jedino otac: prva od ove dve vlasti, i nju vrše jednovremeno i otac i mati (osim ako bi koje od njih bilo umrlo ili isključeno iz vršenja te vlasti), tiče se samo etičko- (moralno) pravne strane roditeljske vlasti („das Recht einverständlich die Handlungen ihrer Kinder zu leiten...“: § 144. Austr. Gradj. Zak.; v. dalje za ovu zajedničku vlast oca i matere: § 145 i § 1445. istoga Gradj. Zak.), a druga se odnosi i na etičko-pravnu (odobrenje, od strane očeve, stupanja u brak maloletnoga deteta, § 153. Aust. Gradj. Zak., pristanak očev za stupanje maloletnika u stalni kadar, žandarmeriju, sveštenečki ili monaški red, uticaj očev na zanimanje deteta, Berufswahl: v. Dr. J. Krainz, Dr. L. Pfaff i Dr. A. Ehrenzweig, *System des österreichischen allgemeinen Privatrechts*, Fünfte Auflage, Bd. II., Zweite Hälfte, Familien- und Erbrecht, Wien 1917., S. 200. und 201., Dr. J. v. Schey, *Das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch für das Kaisertum Österreich in der Fassung nach den drei Teilnovellen*, 20. Aufl. Wien, 1920. S. 92., 93., 96.) i na imovinsko-pravnu stranu roditeljske vlasti, § 147. Austr. Gradj. Zak. (ovde je posebice reč o upravi dečjom imovinom, Verwaltung des Kindesvermögens). I Austriski Gradj. Zakonik daje, ovde, prvenstvo čoveku (mužu) prema ženi (materi): najpre, kada se tiče one prve roditeljske vlasti, mišljenje očevo je pretežno, ako se otac i mati ne slažu [„Stimmen die Eltern nicht überein, so geht der Wille des Vaters vor (§§ 91., 92.)“: Dr. J. Krainz, Dr. L. Pfaff i Dr. A. Ehrenzweig, *op. cit.*, Bd. II. 2. S. 198.], a očinska vlast, ni po smrti očevoj, ne prelazi na mater („Diese Gewalt geht auch nach seinem Tode — t. j. očevoj smrti — nicht auf die Mutter über“: Dr. J. Krainz-Dr. L. Pfaff-Dr. A. Ehrenzweig, *op. cit.*, *loc. cit.*). Medjutim, po Švajc. Gradj. Zakoniku od 1907.—1912., roditeljsku vlast vrše zajednički i otac i mati: ipak i u tom, u pogledu žene tako liberalnom Zakoniku, ima razlike izmedju muža i njegove supruge a, naime, u tome što, ako supruzi ne bi u izve tom konkretnom slučaju bili medju sobom saglasni odnosno načina vršenja roditeljske vlasti, preteže očev glas (čl. 274. odelj. 2.: „Sind die Eltern nicht einig, so entscheidet der Wille des Vaters“. V. ovde i Dr. Eugen Curti-Forrer, *Schweizerisches Zivilgesetzbuch mit Erläuterungen*, Zürich, 1911., S. 230.). Razume se da, posle smrti jednoga supruga ili njegovoga isključenja iz vlasti roditeljske, onaj drugi suprug, pa ma to bila i mati, vrši sam celu roditeljsku

³⁾ G. L. Urošević, u svojoj knjizi: *Sudski Trebnik*. I. Deo. Drugo popunjeno izdanje. Za potrebu sudskog osoblja, Beograd, str. 162. (prim. 2. uz § 154. Gradj. Zak.) uzima da i mati ima, u našem Pravu, roditeljsku vlast: „Nema sumnje, veli on, da otac i mati u pogleda vršenja svoje dužnosti prema deci stoje na ravnoj nozi“. I ako se, izgleda, G. Urošević ograničava ovde samo na etičku stranu roditeljske vlasti, ipak, mislimo, ne može se reći da, zato što § 115 Gradj. Zak. statuiru da tamo pobrojane dužnosti roditelja prema deci leže i na materi, i ona, mati, ima roditeljsku vlast, ne može se reći ne samo s pogledom na § 116. Gradj. Zak. nego i s pogledom na Zakon o Starateljstvu koji, s jedne strane, pominje samo *očinsku vlast* a, s druge strane, izrečno naziva mater staroocem (n. pr. čl. 16.: „..... i mati, koja je do smrti svoje vršila *starateljstvo* nad svojom decom.....“; čl. 17.: „..... to će se na *starateljstvo* pozivati ovim redom: 2. mati za svoju bračnu decu“: kursivi su naši).

G. Dr. L. Marković (v. njegovo napred navedeno delo, str. 194.) veli, naprotiv, „Mati prema tome ne može biti nosilac očinske vlasti“.

Ima samo to — što je, mislimo, dalo povoda G. L. Uroševiću da smatra i mater kao podmet roditeljske vlasti, da je, zaista, položaj matere odnosno *ličnosti* njene dece čiji je ona staralac u izvesnoj meri drukčiji nego položaj običnoga starooca, zbog čega smo mi gore i kazali da mati može biti, u osnovi, samo staralac svojoj deci, ali o tome će biti docnije govora u ovom članku.

vlast (v. ovde: Dr. A. Silbernagel und Dr. Wäber, *Die Verwandtschaft*, S. 98., u zbirci Dr-a M. Gmür-a, *Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch*, Bern).

§ III. Dakle, po našem Zakonodavstvu, mati može biti samo *staralac* (tutor) svojoj deci (gore smo videli kada nastupa taj slučaj) sa tom rezervom da je ona *zakonski*⁴⁾ a ne *natmenovant* (staralačkim sudijom) *staralac*⁵⁾. Razume se da iz onih razloga zbog kojih otac ne bi mogao vršiti staralačku vlast odnosno jedan pojedinac ne bi mogao biti postavljen za staraoca, i mati bi bila isključena iz staraoštva nad svojom decom (§§ 153. i 155. Gradj. Zak., čl. 18. i 19. Zak. o Starateljstvu, v. i § 17. Kaznenoga Zakonika), ali Zakonodavac, izuzetno od pravila da se svaki mora primiti staraoštva, pod uslovom da je za to sposoban (osim ako ne stoji zakonski slučaj izvine: čl. 20. Zak. o Starateljstvu), priznaje materi pravo da se ne primi staraoštva (čl. 23. Zak. o Starateljstvu koji član sadrži još šest slučajeva takvoga prava).

Medjutim, velika je razlika izmedju očinske i staralačke vlasti, i znatnost te razlike još više pojačava povlašćenost koju je, u ovaj oblasti Porodičnoga Prava, Zakonodavac zajamčio ocu (muškome) u pogledu matere (ženskoga). Da vidimo ukratko u čemu je ta razlika.

A. Otac, kada vrši očinsku vlast, nema pored sebe, osim staralačkoga sudije, nikakvog pomoćnika ni nadzornika (kontrolora): njegovi predlozi odnosno deteta nad kojim vrši očinsku vlast idu neposredno staralačkom sudiji, u slučajevima gde zakon to propisuje [v. n. pr., §§ 124. *in fine*, 152. Gradj. Zakona, čl. 158. Zak. o Starateljstvu, čl. 146. Pravila o Postupanju u Nespornim (Vanparničnim) delima]. Sa ovim pravilom ne stoji, razume se, ni najmanje u protivčnosti čl. 158. Zak. o Starateljstvu koji predviđa kada će se detetu koje je pod očinskom vlašću postaviti „staratelj“ imanja.⁶⁾ Medjutim, kada je mati staralac svojoj deci, tada se uz nju postavlja i jedan pomoćni staralac, u slučajevima predviđenima u čl. 31. Zak. o Starateljstvu [izmenjen čl. 43. odeljak 3. Uredbe (sada, po čl. 130 Ustava, Zakona) o Ubrzanju Rada kod Sud-

skih i Islednih vlasti od 22. Juna, 1921. god. (sa docnijim Izmenama i Dopunama)] i čl. 119. istoga Zakona (Zamena od 3. Februara, 1880. god., zb. 35., str. 206.).

B. Otac može biti lišen očinske vlasti samo *sudskom presudom* (§§ 154. i 155. Gradj. Zak.), dok mater smenjuje, kao i svakog drugog staraoca (glavnog ili spomoćnog), staralački sudija, ako tome smenivanju ima mesta po zakonu (čl. 116. à 123. Zak. o Star.). Istina, od zamene Glave IV., („Tutorstvo i Starateljstvo“) Prvoga Dela Gradj. Zakonika (§§ 156. à 181.) Zakonom o Starateljstvu od 25. Oktobra, 1872. god. (čl. 1. à 165.), donesenoga u vezi sa uvodjenjem, u naše Uredjenje Sudova, nove ustanove sudija za nesporna (vanparnična) dela, odnosno sudija staralačkih (v. Zakon o Postavljanju „Sudija za Nesporna Dela od istoga dana i godine), otpala je, u staralačkim stvarima, nadležnost suda t. j. sudske kolegije, kako je ovo bio normirao Gradj. Zakonik, i, na mesto nje, došla je nadležnost samo jednog sudije, sudije staralačkoga (v. čl. 163. Zak. o Star. koji glasi: „Zakon ovaj počće da važi od 1. Januara 1873. god. i tada gube zakonu silu glava IV zakonika gradjanskog, kao i sva ostala zakona naredjenja koja su protivna ovom zakonu“), ali ipak, odnosno primene §§-a 154. i 155. Gradj. Zakonika o oduzimanju očinske vlasti, ostala je i dalje, po našem mišljenju, na snazi nadležnost suda (kolegije). I, saista, pošto u vremenn donošenja Gradj. Zakonika pa sve do Zakona od 25. Oktobra, 1872. god., o Postavljanju Sudija za Vanparnična (Nesporna) Dela nije bilo pojedinačnih sudija ni pojedinačnih sudjenja (rešavanja), izuzimajući dežurnoga sudije, to se onda tamo gde se, u Gradj. Zakoniku, govorilo o sudu kao nadležnom po predmetima staralačkim *resp.* po predmetima usvojenja (adopcije) ili pozakonjenja (legitimacije) dece, mislilo, razume se, na sudsku kolegiju. Jer, očinska vlast jeste jedan od atributa koji sačinjavaju pravno stanje oca to jest oženjenoga čoveka koji ima dece, krvne ili gradjanske (kao što je još, na pr., muževljeva vlast atribut statusa jednog muškog lica u braku); i jednom pojedincu može se njegov status oduzeti, potpuno ili delimično, samo sudskom presudom.⁷⁾ Otuda,

⁴⁾ U ovom smislu i Dr. L. Marković, *op. cit.*, str. 226. i 227.

⁵⁾ Staralački sudija ne sme (izvan slučajeva u zakonu uormiranih) običi mater i ne postaviti je za staraoca: po čl. 29. (u vezi sa čl. 16. i 17.) Zak. o Starateljstvu, mati bi imala pravo žaliti se tada protiv rešenja sudije Apelacionom Sudu. Iz čl. 16. i 17. istoga Zakona izlazi da bi otac koji je do smrti vršio očinsku vlast mogao odrediti drugo koje lice za staraoca, isključujući mater.

⁶⁾ Po ovom §-u imao bi se postaviti „staratelj imanja“ i onda, „ako bi otac sa imanjem takva naredjenja htio da učini za koja on po zakonu sam ne bi vladan bio“: ovo je nesumnjivo jedan lapsus linguae, jer Zakonodavčeva misao ovde bila je ta: da će, tada, ocu biti potrebno odobrenje staralačkoga sudije.

⁷⁾ Status jednog lica dolazi medju one pravne odnose koji mogu da sačinjavaju, za lice, *stečeno pravo*, i ako za sticanje statusa, možda, nije bilo nikakve *individualne radnje* zainteresovanoga lica. Kao što je poznato, medju teorijama o stečenim pravima, teorija socialista Ferdinanda Lasala, iznesena u njegovom znamenitom delu: *Das System der erworbenen Rechte* (1880. god.), smatra se kao najbliža istini i najbolje objašnjava privatno-pravno uredjenje buržoaskoga t. j. individualističkoga društva (interesantno da je to uredjenje najtačnije objasnio jedan socialistički ideolog!) Po toj teoriji, da bi bilo stečenoga prava, koje njegovom vlasniku ne može (bolje. ne treba) da oduzme ni sam zakon, nužno je da je, za pribavljanje

WWW.UNILIB.RS
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

И један отац mogao би бити лишен оџинске власти (по §-у 154. и §-у 155. Градј. Закон.) је-

права, титулар овога био предузео и извршио извесну лиџну радњу, и саобразно законским прописима: ако нема тога реквизита, нема ни стеџенога права. Ипак, ни ова теорија не задовољава потпуно, јер има случајева где несумњиво постоји стеџено право и у одсуству једне такве индивидуалне радње. Н. пр., по §-у 394. нашега Градј. Законика, власништво заоставштине прелазу на наследника самом смрћу оставиоца, дакле и без његове, наследникове, изјаве: од тога тренутка има стеџенога права у корист наследника — права које му не би mogao одузети један нов закон о наследју донесен после отварања наследја — мада, за стичање тога права, није наследник био извршио никакву индивидуалну радњу. Сличних случајева може бити и у Statusnom Pravu: н. пр., § 113. Градј. Зак. означава као браћну децу ону, која се роде „после 180 дана од дана венчања, или за 300 дана после смрти мужевлјеве или коначног развода браћне сзвеџе“: један закон који би менао те рокове повредио би неоспорно стеџено право деце родјене у озаџенем рокувима, ако би се он применио и на њихову штету (н. пр., нов закон нормира да џе се дете сматрати за браћно, ако се роди 190 дана после венчања) а, сумње нема, за стичање права — статуса браћнога детета — није било никакве индивидуалне радње од стране детета: на сваки наџин, џинјеница радјања, нешто џисто физиолошко и независно од воље детета, није никаква индивидуална радња овога.

G. L. Markoviћ, у својој књизи, стр. 203. овде већ наведеној, вели, напротив, да, када се тиџе одузимања оџинске власти, „Одлуку доноси судија за неспорна дела“ (управо то би био судија старалаџки, јер се одузимање оџинске власти не би mogao сматрати као „неспорно дело“), не наводеџи, за то, законски пропис. У истини, таквога прописа који би судију појединца, као што је судија за неспорна дела одн. старалаџки судија, оглашавао овде за надлежнога нема ни у Закону о Postavljanju Sudiја за Vanparniĉna (Nesporna) Dela, од 25. Октобра, 1872. год. (зб. XXV., стр. 13., измена зб. 46., стр. 457., и у збирци, Gojka Niketiĉa, *Градјански Законик Краљевине Србије протумаџен одлукима Одељjenja и Опште Sednice Kasacionoga Suda*, 3. изд., Beograd, 1922., стр. 108.) ни у Закону о Starateljstvu као ни у Правилима за Nesporna (Vanparniĉna) Dela (специјално у њиховом Delu III.: „О усвојењу, позаконјенју и отпуштању деце испод оџинске власти“). Закон о Starateljstvu заменио је само Gl. IV. Prvoga Dela Gradj. Zakonika, §§ 156. а 181. (в. џл. 163. Zak. о Star.), а у тој Глави није се говорило уопште о оџинској власти, из простога разлога што је она имала за предмет само установу стареоштва (над малолетнима као и над пунолетнима) а не, дакле, и установу оџинске власти о којој је реџ у Gl. III. Drugoga Dela Gradj. Zakonika („О Правима и Дужностима Родитеља и Деце“, §§ 112. а 155.). Отуда, онај став из џлана 163., Zak. о Starateljstvu, горе наведенога, у коме се каже да џе, од дана ступања на снагу овога Закона (т. ј. поџињуџи од 1. Јануара, 1873. год.) изгубити, „закону силу“, и сва остала закона наредjenja која су противна овом закону“ (а не само, дакле, Gl. IV. Gradj. Zak.: „О Tutorstvu и Starateljstvu“) не смета ни најманје да, и после Закона о Starateljstvu, остане и даље у сили одредба §§-а 154. и 155. Gradj. Zak. по којој оца може лишити оџинске власти само суд, то јест колегија судска (тај суд био је *окружни* суд, § 158. и § 181. Gradj. Zak., сада укинуги, доцнији *суд првостепени*, Zak. од 17. Априла, 1890. год.): Закон о Staraoшtvу има другу установу (правне односе) за предмет (staraoштво) а другу §§ 154. и 155. Gradj. Zak. (оџинску власт).

Овако би се, по нашем мишљенју, имало резонovati и да није одредбе џл. 15. Zak. о Starateljstvu који гласи: „Ако се коме по пресуди судској одузме сасвим или за време оџина власт над његовом малолетном децом, то џе суд тај, џим оваква пресуда постане исвршном, дужан

дино пресудом првостепенoga градјанскога суда.“)

По истом резоновању има се узети да, за стављање под стареоштво пунолетних лица због душевне боести или душевне немоџи (џл. 139. Zak. о Star.), такодје је надлежан само суд (колегија); али не и по Закону о Starateljstvu који је овде или нејасан (џл. 139., 140. и 143. говоре о овој врсти стареоштва пропуштајуџи да нормирају која власт је ту надлежна за стављање под стареоштво, судска колегија или старалаџки судија) или би нас он џак, сам за се, mogao навести на противно решење то јест да би, овде, био надлежан старалаџки судија (и, заиста, џл. 6. Zak. о Star. вели: „Када се пак пунолетна лица имају под starateljstvo ставити, то џе им такovo одређивати онај судија који би иначе за њих надлежан био“). Али, да се стављање под стареоштво због душевне боести или немоџи врши *судском пресудом*, то се види из Закона о Uређjenju Sanitetske Struke и ђуванју Narodnog Zdravlja од 30. Marta, 1881. год., са Изменama и Dopunama од 17. Јануара, 1905. год. (специјално џл. 26 b таџ. 12),⁹⁾ систем који је, разуме

бити извести о томе starateljског судију“. Ова одредба долази да појаџа горње аргументисање, јер, на сваки наџин, она се не може друкџије шватиити него да је за одузимање оџинске власти надлежан *samo суд* а не, поред њега, и старалаџки судија: надлежност старалаџкога судије овде је само у томе да, пошто добије извештај о коме говори џл. 15. Zak. о Star., постави деџи staraoце (џл. 11. istoga Zakona).

Да приметимо да џл. 146. Pravila за Nesporna Dela оглашује старалаџкога судију за надлежног код emancipације детета од оџинске власти, али то није исто: када *sam отац отпушта* дете испод оџинске власти (§ 152. Gradj. Zak.) и случаја када се њему, оцу, оџинска власт *одузима* по службеној дужности.

⁸⁾ „Када се докаже да се отац за дете не стара, онда га суд може према §§ 118. и 155. Gradj. Zak. предати матери на старанје све до пунолетства. — О. о. 10. јуна, 1908. год., Br. 6191.“: Gojka Niketiĉ, *Градјански Законик Краљевине Србије протумаџен одлукима Одељjenja и Опште Sednice Kasacionoga Suda*, стр. 80., код §-а 155. V. и St. Maksimoviĉ, *Нова Збирка Наџелних Одлука Одељjenja и Општих Sednica Kasacionog Suda*, књ. 1., стр. 97. [„Власт родитељска може се одузети оцу, кад то среџа деџија захтава (*apelaciona пресуда* од 27. јануара 1884. г. br. 1077.)]. У истом смислу, т. ј. да *samo судска пресуда* може оцу одузети оџинску власт, и Lazar Uroševiĉ, *Судски Trebник*. I Deo. Друго допуњено издање. Beograd, 1927., стр. 161 и 162. (уз § 154.: прим 1. и 2), стр. 163. (уз § 155., прим. 1.).

⁹⁾ V. овде и: A. Djordjeviĉ, *Систем Приватнога (Градјанскога) Права Краљевине Србије*, Прва књига: Општи Deo, Прва половина, Beograd, 1893., стр. 284. и 285., Dr. L. Markoviĉ, *Градјанско Право*, Прва књига, Beograd, 1912. (1-во изд.: има и друго издање од 1927. год.), стр. 123. а 125.; Душан Dj. Alimpiĉ, *Политиски Реџник*, Књига Прва А-Е, Beograd, 1924., стр. 347. и 348.; L. Uroševiĉ, *Судски Trebник*, I. Deo, стр. 42. а 46., стр. 207. У истом смислу и наша ранија предавања из Porodiĉнога Права на Правниџком Факултету [в. н. пр., издање тих предавања — штампано (без наше одговорности, разуме се) као рукопис (scripta) од стране студената Права и за њихову потребу — од год. 1920.: *Специјални Deo Градјанскога Права III. Porodiĉно Право*, стр. 78.]

se, mnogo povoljniji u pogledu zaštite kako pravnoga statusa tako i lične slobode (koja je čak jedno ustavno načelo: čl. 5. Ustava Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca od 28. Juna, 1921. god.) pojedinaca nego sistem po kome bi to bilo stavljeno u nadležnost samo jednog sudije, sudije staralačkoga, pri svem tom što rešenja toga sudije podleže razmatranju Apelacionoga Suda (čl. 9. Zak. o Starateljstvu).¹⁰⁾ Isto tako, potrebna je sudska presuda za stavljanje pod staraoštvo punoletnih lica koja su gluho-nema, slepo-gluha ili slepo-nema (ili sve to troje: slepa, gluha i nema) i o kojima je reč u čl. 141. Zak. o Starateljstvu¹¹⁾ kao i za

¹⁰⁾ Sada, posle Uredbe (Zakona) o Ubrzanju Rada kod Sudskih i Islednih Vlasti, i rešenja sudije za nesporna dela idu, u drugoj i poslednjoj instanciji, pred Apelacioni Sud a ne više, kao ranije, pred Sud Kasacioni (čl. 60. Uredbe — Zakona — o Ubrzanju Rada kod Sudskih i Islednih Vlasti).

¹¹⁾ Medjutim, ako je u pitanju osoba koja, mada je gluho-nema, može se razumeti „sredstvom znakova“, njima se postavlja staralac, kad i ako ovo traže (čl. 142. Zak. o Star.): presuda sudska tu nije potrebna.

L. Urošević (*op. cit.*, str. 208., prim. 1., uz čl. 141. Zak. o Star.) kao i J. Marković (*Porodično Pravo*, str. 271.) nalaze da sudska presuda nije potrebna ni u slučaju čl. 141. Zak. o Star., sa čim se mi ne slažemo, pošto se ovde tiče *promene statusa* jednog punoletnog lica. Kod ovoga pitanja A. Djordjević (*op. cit.*, I. 1., str. 284.) nije izrečan kao ni Dr. Ninko Perić, *Osnovi Građanskog Prava*, Opšti Deo, Beograd, 1923., str. 98.

Uopšte, Zakon o Starateljstvu apstrahujući postavljanje staralaca nad maloletnima, izvršio je samo jednu promenu odnosno nadležnosti kod nadzora nad radom staralaca: u mesto da taj nadzor vrši sud (kolegija), njega ima da vrši samo jedan sudija, staralački (nesporni) ustanovljen Zakon o Postavljanju Sudija, za Vanparnična (Nesporna) Dela (v. čl. 164. Zak. o Star.: „kad ovaj zakon počne važiti, okružni — sada prvostepeni — će sudovi predati sva pupilska dela, koja se kod njih nahode, starateljskome sudiji koji će u istima prema zakonu nastaviti dalju radnju“), a da je ranije ceo sud, kolegija, vršila gore rečenu kontrolu nad radom staralaca a ne samo jedan za to posebno odredjeni sudija, to izlazi već i iz čl. 1. Zak. o Postavljanju Sudija za Vanparnična Dela gde stoji da će staralačke sudije i „samostalno raditi sva starateljska (pupilska) dela, kao i sva druga vanparnična (nesporna) dela, koja istim sudovima na rešavanje dolazila budu“ [jer su uopšte nesporna dela bila, predje, u nadležnosti sudske kolegije: tada, kao što smo već napred kazali, nije bilo pojedinačnoga sudije, izuzimajući dežurnoga sudju (v. § 511. i 512. Gradj. Sud. Postup. od 20. Februara, 1865. god.; §§ 715. i 716. Zakonika o Sudskom Postupku u Parnicama Gradjanskim za Knjaževstvo Srbiju, od 21. Oktobra, 1853. god.; Gradj. Sud. Postupak od 12. Februara, 1860. god.; Ustrojstvo Okružnih Sudova od 26. Januara, 1840. god., zb. I., str. 182., posebice njegove članove — ili §-e: nije označeno — 8., 56. à 60., gde je reč o staraoštvu, čl. 52., da odluku — pa, dakle, i onu o staraoštvu — potpisuju sve „Sudije prisustvovavše zajedno sa Sekretarom ili Pisarom“; danas, pak, osim ovoga pojedinačnoga sudije, imamo i sudiju pojedinca, ili inokosnoga sudiju, ustanovljenoga Uredbom — Zakonom — o Ubrzanju Rada kod Sudskih i Islednih Vlasti, čl. 18. i 36.]. Otuda, pitanje o vlasti nadležnoj za oduzimanje očinske vlasti kao i pitanje o stavljanju pod staraoštvo punoletnih lica ostalo je izvan oblasti Zakona o Starateljstvu. Da staralački sudija nije nadležan za stavljanje punoletnih lica pod staraoštvo, u prilog toga mogao bi se navesti i čl.

140. Zak. o Star. po kome kod izvidjanja prilikom stavljanja koga pod staraoštvo zbog „duševne bolesti, ili nemoći, staralački sudija imaće takvima postaviti staratelja *privremeno*“ (kurziv je naš), iz čega bi se dalo izvesti da stalni staralac može biti postavljen tek pošto se *sudskom presudom* dotično lice stavi pod staraoštvo.

Prema tome, i čl. 6. Zak. o Starateljstvu, tehnički tako za kritiku („Kad se pak punoletna lica imaju pod starateljstvo staviti, to će im takovo određivati onaj sudija, koji bi inače za njih nadležan bio“), može značiti samo to da, pošto *sud* (kolegija), svojom presudom, stavi koje punoletno lice pod staraoštvo, tada tek nastupa nadležnost staralačkoga sudije i ona počinje sa postavljanjem starooca. Na osnovu ovoga propisa, možemo rešiti, mlismo, i to da će *sud* (kolegija) stavlјati pod staraoštvo i punoletna lica koja su nestala odnosno odsutna u prilikama normiranim čl. 147. Zak. o Star. (v. i čl. 148. à 153. istoga Zakona kao i § 41., 49. i 50. Gradj. Zak.), mada to nije tako sigurno, s pogledom naročito na čl. 53. t. 3., 56. i 97. Pravila o Postupanju u Nespornim Delima gde se (čl. 56. i 97.) priznaju nespornom sudiji vlast da postavlja starooca u tamo određenim slučajevima (istina, treba primetiti, da su ova Pravila jedna Uredba čiju zakonitost, kao i ustavnost, sud je ovlašćen ispitivati: v. čl. 94. Ustava od 28. Juna, 1921. god.).

Da dodamo ovde da je Uredba o Ubrzanju Rada kod Sudskih i Islednih Vlasti ustanovila još jedan slučaj oduzimanja statusa a to je slučaj u čl. 53. koji govori o povraćaju emancipovanoga maloletnika u raniji položaj neemancipovanoga maloletnika. U teoriji to je sporno pitanje. Specialno ovo ina važnosti u Trgov. Pravu gde emancipovani maloletnik ima širu sposobnost (§ 4. u vezi sa §-om 2. našega Trgov. Zakonika), nego u pravnim gradjanskim poslovima (čl. 114. Zak. o Star.). Po našem mišljenju, maloletnik oglasen za punoletnog ne može se više vraćati u stanje nepunoletnoga lica (to bi bilo kao kada bi smo nekoga koji ima 22 godine, zato što nerazumno upravlja svojim materialnim interesima, proglasili da ima samo n. pr. 19 godina). Status jednog lica to je njegovo *stečeno pravo* i u njega ne mogu dirati ni izvršna vlast ni pojedinci, a ako je status stečen još i individualnom radnjom dotičnoga pojedinca, kao što je n. pr. slučaj emancipacije maloletnika od očinske vlasti (§. 152. Gradj. Zak.) ili slučaj njegove emancipacije od staralačke vlasti stupanjem u brak (čl. 113. Zak. o Star.) ili slučaj prirodnjenja, itd., tada u status ne može dirati ni sam zakonodavac (a kada bi on to ipak uradio, učinio bi akt neustavnosti, u državama čiji Ustav je uopšte osveštao načelo stečenih prava, gde ne spada i naša Država). Ako maloletnik proglašen za punoletnoga upravlja svojom imaovinom štetno po svoje interese, on se može tu zaštititi a da se ne proglašuje od punoletnoga za maloletnoga, poimence on se ima prosto staviti pod staraoštvo zbog rasipništva. Uostalom, čl. 53. Uredbe o Ubrzanju Rada nije potpun, jer on ne predviđa slučaj emancipacije brakom (§ 152. Gradj. Zak. i čl. 113. Zak. o Star.): može li i tu biti proglašavanja emancipacije za opozvanu? (Za Francusko Pravo, A. Colin et H. Capitant, *op. cit.*, t. I., p. 550., odgovoraju odrečno).

Ko opoziva emancipaciju? Čl. 53. Uredba o Ubrzanju Rada ne daje na to odgovor (on samo veli da maloletnik koji je oglasen za punoletnog, „može biti lišen punoletstva i vraćen pod starateljstvo“ — ova poslednja reč izaziva i pitanje: da li čl. 53. vredi i onda kada emancipovani ima oca, t. j. da li može biti vraćanja i pod očinsku vlast* svakako da treba odgovoriti potvrdno). G. Dj. Nestorović veli da se „i opozivanje ima vršiti uz njegove (t. j. staralačkoga sudije) sadejstvo“ (*Dve sudske Uredbe*, Beograd, 1921. str. 140.): ako ovo znači, da opozivanje vrši taj sudija a ne sud (kolegija), onda bi se to protivilo pravilu da pojedinac može biti lišen svoga statusa samo *sudskom presudom*, kao što smo već napred o tome govorili. (V. o opozivanju emancipacije u Franc. Trg. Pravu: E. Thaller, *Traité élémentaire de Droit commercial à l'exclusion du Droit maritime*,

WWW.UNILIB.RS

septième édition revue par et mise au jour par J. Percerou, Paris, 1925. p. 113.).

1 u stranim zakonodavstvima, stavljanje punoletnih lica pod staraoštvo vrši se na osnovu sudske presude. Tako, u Francuskom Pravu to spada u nadležnost prvostepenih sudova (staraoštvo zbog duševne bolesti to je l'interdiction, staralac se zove ovde le tuteur, a staralac kod staroštva zbog duševne nemoći, faiblesse d'esprit, ili zbog rasipništva, le conseil judiciaire): v. A. Colin et H. Capitant, *op. cit.*, t. I., p. 584. et suiv., p. 601. et suiv.; M. Planiol, *Traité élémentaire de Droit civil*, 10.-ème édition avec la collaboration de Georges Ripert, t. I., Paris, 1925. p. 647. et suiv., p. 667. U Nemačkom Pravu je za stavljanje pod staraoštvo punoletnih lica nadležan Amtsgericht (v. o uredjenju ovih sudova, koji se sastoji iz jednog sudije, §§ 22. à 24. des Gerichtsverfassungsgesetz vom 27. I. 1877.—20.-V.-1898.—5.-VI.-1905.), bilo to zbog duševne bolesti ili nemoći („Entmündigungs wegen Geisteskrankheit oder wegen Geisteschwäche) ili zbog rasipništva ili pijanstva („Entmündigung wegen Verschwendung oder wegen Trunksucht“): §§ 645. ff., §§ 680. ff. Nem. Gradj. Sud. Postupka od 27.-I.-1877.—20.-V.-1898.—5.-VI.-1905. V. ovde Dr. Bernhard Matthiass, *op. cit.*, § 672. à 674. O eventualnim merama suda protiv oca povodom očinske vlasti („Massregeln des Vormundschaftsgerichtes,“) v. isto delo, str. 642. Za sudsku nadležnost kod stavljanja pod staraoštvo punoletnih lica, die Entmündigung (bila ova potpuna, die volle Entmündigung; slučaj der Geisteskrankheit i der Geisteschwäche, bila ona ograničena, die beschränkte Entmündigung iz istih razloga ili zbog rasipništva odnosno alkoholizma ili zloupotrebe nervnih otrova, Nervengiften), §§ 1. (po prvom odeljku ovoga §-a mogu biti „Voll entmündigt“ zbog duševne bolesti ili slabosti i maloletnici preko sedme godine: „über sieben Jahre“) i 2. austr. der Entmündigungsordnung od 28. Juna 1916. god., videti §§ 12. à 15. ovoga Zakona (Dr. R. Ehmer, *Die drei Novellen zum Allem Bürgerl. Gesetzbuch und die Entmündigungsordnung*, Graz, 1917., S. 213. à 217.

U Hrvatskoj i Slavoniji nadležno je „odlučivati o nim odredbama sudova kotarskih, kojima se radi mahnitosti ili tuposti, ili radi rasipnosti ima skrbstvo nametnuti ili

produženje očinske vlasti i preko navršenoga punoletstva deteta („... ako bi se dete sudu potužilo...“: § 151. Gradj. Zak.).¹²⁾

opet ukinuti, očinska vlast ili tutorstvo i preko vremena maloljetnosti produljiti“ samo „sudište prve molbe, kojemu dakle sudovi kotarski imaju u tu svrhu pošiljati činjene svoje razprave“ (§ 81. odelj. 2. Gradj. Sudovnika uveden Cesar-kim Patentom od 16. Februara, 1853. n. k.). Inače, za stvari staralačke nadležan je, kao nadzorni sud, sud kotarski (sreski), § 81. odelj. 1. Gradj. Sudovnika odnosno „povjerenstva sirotinjska“, tamo gde su ona ustanovljena (Zagreb, Osek, Varaždin, Karlovac, Križevci, Ruma i Zemun, v. Naputak Ministarstva Pravosudja od 14. Jula, 1851. god., n. k.), § 81. odelj. 1. istoga Zakona i Sudište prve molbe to je sudbeni sto (naš prvostepen. sud). Protiv rešenja kotarskih sudova, sudbenih stolova i sirotinjskih poverenstava dopušten je „utok“ (žalba) na Banski Sto (naš Apelacioni Sud) u Zagrebu kao drugu instanciju, i Sto Sedmorice (naš Kasacioni Sud) u Zagrebu kao treću. Sirotinjski poslovi raspravljaju se po „Izvanparbenom Postupniku“ uveden Cesar-kim Patentom od 9. Avgusta, 1854. god., n. k. kod kotarskog suda rešavaju se sirotinjski poslovi inokosno (jedan sudija).

Mi smo gore upotrebili, saglasno čl. 139. našega Zakona o Starateljstvu, izraze: „duševna bolest“ i „duševna nemoć“, mada bi, mislimo, bilo bolje reći: „umna bolest“ i „umna nemoć“; jer termin duševna bolest odn. nemoć ovde je i suviše širok: i, zaista, ti izrazi mogu da obeležavaju i izvesna duševna stanja koja pored sve patnje (psihičke) kod pacienta (n. pr. razne vrste neurastenije ili nerveze), ostaju bez uticaja na razum i rezonovanje pa, dakle, bez uticaja na sposobnost za pravne radnje pacienta (jedan, n. pr., neurasteničar čija neurastenija bi se sastojala u „Zwangsvorstellungen“ „obsession“, bio bi potpuno sposoban za pravne poslove, Geschäftsfähig).

¹²⁾ V. ovde i Dr. Drag. Arandjelović, *O produženju očinske vlasti*, u „Glasu Prava, Sudstva i Administracije“, Beograd, 1904., str. 420.

(nastaviće se)

Природа рока одређеног у кратком поступку и правне последице пропуштања истога

— Србислав Ковачевић, судија Касационог Суда —

Наш законик о грађанском судском поступку познаје у главном редован поступак и по изузетку постоји за специјално одређене случајеве кратак поступак — §§ 449.—460.

Да би било места кратком поступку по § 449. тражи се, да за обвезу туженога тужилац у тужби поднесе *исправу* јавну или приватну, из које мора да се јасно види право тужиоца а обвеза туженога. А јасноћу овога има да цени суд.

Али, чим би тужени доказао, да не постоје услови, који се траже по овом пропису, одмах наступа редован поступак. Право овог доказивања, управо одобрење, дато је туженоме у §§ 453., 455. и 459. Осим овога закон је искључио кратак поступак у случајевима побројаним у § 452.

Право које је дато туженоме у поменути

прописима јесте 1) на задржање већ издатог решења по кратком поступку од извршења и 2) на обављање редовног поступка, управо на испитивање његове одбране у материјално-правном смислу.

Тужени може доказивати :

1) Да тужиочево право односно његова обвеза није чиста и јасна, како то представља тужилац и како се то из исправе види, и на тај начин суд се може убедити, да је истакнуто тужиочево право сумњиво и за то треба у редовном поступку извидети тужиочево тражење — § 449. гр. с. п.

2) Кад тужени тражи да тужилац покаже оригиналну исправу ако је осуда по кратком поступку изречена на основу преписа исправе, а то је тужилац дужан да изврши, јер по § 200. гр. с. п. препис нема доказне силе ако се

оригинал не покаже — § 453. гр. с. п.; те онда мора да се нареди редован поступак.

3) Тужени може да истакне и да докаже;

а) да је осудно решење донето од надлежног суда подразумевајући ту надлежност како апсолутну тако и релативну § 49. гр. суд. пост.

б) поднесе доказе, да је дуг, по коме је донето осудно решење, пре доношења истог исплатио потпуно или од честн;

в) поднесе доказе, по којима и тужитељ њему исто тако чисто и јасно дугује, да би имало места пребијању дуга за дуг § 903. гр. зак. и

г) поднесе доказе, да рок обвези, по којој је кратко осуђен, није дошао - § 110. гр. с. п.

4) Кад тужени изјави, да не признаје за истиниту исправу по којој је кратко осуђен § 459 гр. с. п.

Осим ових Д-р Аранђеловић (в. Правне расправе стр. 101.—103.) уноси и случајеве.

5) Ако је тражење тужиочево застарело;

6) Ако би тражење тужиочево било законом забрањено § 99. гр. с. п. и:

7) Ако тужени истакне *exceptio rei fudicate* и *exceptio litis pendentes* § 109. и 110. гр. с. п.

Закон је најпосле побројао случајеве у којима је искључен кратак поступак § 452. гр. суд. пост.

И г. Аранђеловић мисли да кад год тужени истакне коју одбрану побројану у наведеним законским прописима Суд мора да одреди рочиште и на основу саслушања тужитеља и педирања на рочишту, да своју одлуку донесе. И ми делимо ово мишљење. Пошто се по кратком поступку тужба не доставља туженом на одговор те ни одговор и одбрана туженога — не може се тужиоцу на примедбу по закону друкчије ставити него одређивањем рочишта, на коме обе стране педирају и суд извиђа туженикову одбрану.

Само се сад истиче као важно питање, кад суд наређује задржање осудног решења од извршења, да ли пошто на рочишту изврши извиђење или пре тога.

Као и у осталим питањима тако и у овоме наша је литература врло сиромашна, те се у овом питању мора прибећи тумачењу законских прописа. За случајеве из § 453. и 459. гр. с. п. закон је јасан. У случајевима § 455. гр. с. п. г. Аранђеловић (пр. расправе стр. 102. у примедби) усваја гледиште да у тим случајевима треба прво задржати решење од извршења, пошто је подношењем исправа и доказа у смислу тога прописа, вера у тужитељево тражење поколебана, те је и престао разлог за кратак поступак.

Закон је оставио рок у коме тужени може тражити задржање осудног решења од извршења. По § 454. који говори о јавним

исправама и меницама које се у овом случају уподобљавају јавним исправама § 451. гр. с. п. у писму којим суд шаље извршној власти осудно решење за туженога Суд јој наређује, да решење изврши у року од 8—20 дана а по меницама у року од 3 дана, од кад извршна власт преда решење туженоме, али како тужени по § 456. гр. с. п. има право на одбрану, онда се у том писму налаже власти да она решење изврши у року за других 8—20 дана односно 3 дана, ако се оптужени за време првог рока не одбрани. Извршна власт, предајући решење туженоме, саопштава му, а то стоји и у самом решењу, да у року који му је остављен по предаји решења, има да код Суда поднесе доказе, који би га одбранили од дуга за који је осуђен §§ 455. и 456. гр. с. п. јер ће власт у противном за други толико исто дуг рок решење извршити из имовине туженога, ако не положи власти досуђену суму решењем, да би се од дуга ослободио.

По приватним исправама, кад се изрече решење, суд не узима на себе дужност да пише извршној власти за извршење, већ у решењу ставља, да ће тужени, ако се у остављеном року од 8—15 дана неоправда, бити дужан да плати тужиоцу досуђену суму. Суд оглашава решење за извршно, чим протекне рок остављен туженоме за одбрану, и тужилац га сам подноси извршној власти на извршење.

И по јавним и по приватним исправама рок од 8—20 дана и од 8—15 дана односно 3 дана за менице, рачуна се од дана кад је тужени примио осудно решење.

Нас овде интересује одбрана туженога, тј. докле он има права да се брани од тужбе и доказује предвиђене законске одбране и у случају успеха докле може спречавати извршење осудног решења.

Рок за ту радњу предвиђен је у § 455., 452., 456. и 459. гр. с. п. јер се из текста у поменутих прописима „у течају овог рока“ или „у остављеном року“, види да је тај рок предвиђен у § 454. и 457. гр. с. п.

Настаје питање, каква је природа овог рока и какве су правне последице пропуштања истог.

И ранија и данашња судска пракса сматра да је овај рок законски и преклузиван и да пропуштање његово повлачи за собом не само губитак права на процесноправну радњу већ и губитак права на саму одбрану. Она сматра, да после рока ако би тужени могао да докаже своју одбрану, која би искључивала право тужиочево, да би он ту одбрану могао да истиче у спору који би против тужиоца засновао за накнаду штете.

Међутим Андра Ђорђевић у „Систему

Приватног Права“ у општем делу стр. 196. и у Теорији Грађ. Суд. Поступка I. књизи на стр. 112. и 114. сматра овај рок као судски т. ј. рок, који се може продужити и да његово пропуштање повлачи за собом само губитак права на дотичну процесно правну радњу. Побрајајући све процесно правне рокове, он је побројао све законске рокове међу које није ставио и рок из § 454. гр. с. п., већ је исти примера ради ставио као судски рок.

Пропис § 138. гр. с. п. утврђује, да је код појединих случајева казано, какве су правне последице за онога, који у течају рока законом или судски одређеног или продуженог не учини што му је наложено. Међутим у целој глави XVII. где се говори о роковима при кратком поступку, нигде није означено какве су правне последице пропуштања рока. У § 312. казано је, да доцније поднето незадовољство, првостеп. суд ће одбацити. Ту је изрично казао шта се губи пропуштањем рока из § 311. гр. с. п. Такав је рок из §§ 16., 26., 134. и других.

Све ово говори да је рок у глави о кратком поступку судски а не законски, и да је погрешно мишљење оних који тврде да је ово законски рок јер нигде нису предвиђене последице пропуштања рока.

Баш и кад би се узело, да је овај рок прекљузиван, ипак он нема онај значај, који му даје пракса, т. ј. да се пропуштањем рока губи не само право на процесну радњу већ и право одбране. Ми налазимо да тај рок има у толико значај, што ће извршна власт после рока који је туженом за одбрану остављен, ако га не продужи већ пропусти, приступити процесној радњи извршења по §§ 464. 466. и даље, и без обзира на то, што је тужени после рока тражио задржање осудног решења од извршења, те суд не може обуставити извршени поступак.

Ми смо у почетку казали, да тужени захтевом задржања осудног решења од извршења и подносећи доказе, којима хоће да негира тужиочеву тужбу у ствари тражи 1) обуставу процесне радње извршења и 2) редован поступак, у коме ће се извидети његова одбрана и донети о спорном предмету пресуда. Он дакле сједне стране истичући приговоре тужитељу на његове тужбене наводе, тражи да се то у редовном поступку извиди а док би се та његова одбрана извиђала, да се застане са оним процесним радњама које изазивају принудно реализације онога што је осудним решењем досуђено.

Према томе питање је сад, на коју се процесну радњу односи рок у § 454. у вези §§ 453., 455., 456., 457. и 459. гр. с. п. да ли само на процесну радњу задржавања осудног решења или на њу и на обуставу

кратког и обављање редовног поступка због одбране туженога.

Ми мислимо да то питање решава пропис § 455. гр. с. п. у коме се вели: „тужени у течају овог рока може захтевати да се решење задржи од извршења“ и као што се види из овог текста, тражење дужника односи се само на процесну радњу суда односно извршне власти да обустави извршни поступак по осудном решењу. Суд доноси одлуку о овоме на основу сумарне оцене доказа, које је тужени за одбрану поднео, којом приликом цени, да ли наводи туженога и поднети докази могу да поколебају убеђење судије створено приликом доношења осудног решења. И ако су ти наводи и докази такви, који утичу на суд да поколеба своје раније убеђење, онда он доноси одлуку, да се обустави извршни поступак по осудном решењу и одмах наређује одређивањем рочишта редовни поступак за извиђење и пресуђење спорa.

Случајеве кад тужени може да тражи задржање а који су побројани у § 455. гр. с. п. јесу исти случајеви, који и у § 109. и 110. гр. с. п. са којих се парница може одбацити или одложити, а то су у главном процесно правне експенције или приговори туженога, изузев случаја у тач. 3. приговор компензације.

Али осим ових као што смо раније рекли, задржање се може тражити и са осталих разлога са којих се може тражити и одбачај или одлагање парнице, и те случајеве можемо све подвести као разлог из § 449. у в. § 458. гр. с. п. за задржавање.

Кад се посматрају сви ови случајеви с процесно правног гледишта изгледа да по аналогiji § 107. гр. с. п. ако тужени у остављеном року за одбрану не истакне ове приговоре, да их више не може истичати уопште. Али у ствари није тако. Да прегледамо све случајеве:

1. Приговор о томе да је решење донето од ненадлежног Суда. Несумњиво да је тужени дужан да у одговору у остављеном року истакне ненадлежност суда, иначе ако то у одговору не истакне, онда је суд који је тужбу узео у поступак има и расправити. Према томе тужни тражећи задржање осудног решења од извршења треба у остављеном року за одбрану, да истакне ову ненадлежност, иначе његова одбрана са овог разлога нема утицаја да суд може задржати извршење, нити има разлога да се упушта у претходни редован поступак, ради расправе овог питања.

Али кад је реч о апсолутној ненадлежности, због које суд у свако доба парнице има тужбу по званичној дужности да одбаца по

§ 49. гр. с. п. не може ни у колико штети туженоме, па ма кад за време извршног поступка и после остављеног рока, он тражио са овог разлога задржање решења од извршења.

Апсолутна надлежност је уведена у јавном интересу и суд о њој у свако доба мора да води рачуна по дужности.

2. Приговор исплате-намирења потпуно или делимичног-*exceptio solutionis*. И ова је ексцепција разлог за одбачај тужбе. Али иста је и процесно правна и материјално правна. Као процесно правна она дејствује као разлог за одбачај тужбе, тач. 2 § 109. гр. с. п. и као таква мора се истаћи у одговору јер се као разлог за ово не може истицати на рочишту. Само као оваква она је важна за рок. Али при тражењу задржања при кратком поступку, ова ексцепција није процесно правна, њом туженик не истиче да нема места спору, већ да тражбина која је раније постојала сад не постоји, јер је његова правна обвеза услед исплате дуга престала — § 882. гр. зак.

Оваква ексцепција је материјално правна и као таква може се истицати у свако доба парнице. Њом парничар сада не устаје противу саме тужбе већ противу тражења истакнутог у тужби. Он не тражи од суда одлуку да нема места подигнутој тужби већ тражи, да суд пресуди да не постоји више тражи-

на тужиочева, јер је ранијом исплатом угашена. А да тужени и на рочишту може подносити доказе види се из тач. 4 § 137. гр. с. п.

Кад је туженоме у редовном спору допуштено да истиче материјално правну ексцепцију исплате дуга и на рочишту, по чему се тужени може везати за један рок који му се оставља за одбрану а који је рок у главном онај који и за одговор на тужбу па и много краћи кад је по меницама.

3. Приговор односно ексцепција пребијања дуга за дуг — § 903. гр. зак. Овај приговор у нашем грађ. судском поступку није предвиђен као процесно правни, и као такав нема никаквог значаја. Али као материјално правна ексцепција он постоји. Њоме туженик према тужиоцу доказује онаког истог рода своје право, према тужиоцу какво и тужилац према туженоме има и тражи од суда одлуку, да је тужитељево право према туженоме компензирано с правом туженога према тужиоцу и да сада тужитељево право више никако не постоји или само делимично постоји.

И ово право тужени може да истиче у свако доба парнице до изречене пресуде.

4. Приговор да рок тражењу још није дошао — тач. 4. § 455. гр. с. п. Овде ваља изузети случај § 386. гр. с. п.

(наставиће се)

О изједначаењу брачнога права

— Николај Д. Пахоруков, секретар Министарства Правде —

Један од најактуелнијих и у исто време најсложенијих проблема, које наш законодавац мора решити, јесте, без сумње, — проблем изједначења брачнога права.

Хаос, који царује у области брачнога права у нашој Држави познат је свима. Од њега пати Држава као таква; породица, као ћелија друштвеног организма и појединци; због њега се срозава свакога дана све ниже и ниже друштвени морал...

У јубиларној десетој години по Уједињењу у нашој Држави постоје не само шест разних правних подручја, у којима важе различни системи брачнога права, већ и у појединим правним подручјима нема јединственог брачнога права, него готово свуда за припаднике појединих вероисповести вреде посебни — једни од других различити прописи.

Благодарећи таквоме стању законодавства у области брачнога права у Држави је настала у питању брака неодређеност и несигурност. Често је тешко сада одлучити, да ли је тај и тај брак пуноважан или не, да

ли су та и та деца рођена у браку законита или ванбрачна, — јер се брак закључен у једном правном подручју сматра у другом као невредећи. Тако на територији Србије црквене власти не сматрају као важећи грађански брак уредно закључен у Војводини; католичка црква не сматра као уредни мешовити брак, ако је закључен пред православно свештеником, а српско законодавство по Височајшем решењу од 9-IX-1853. г. сматра да је мешовити брак пуноважан само онда, кад је закључен пред српским свештеником.

Тамо, где је Држава усвојила за различне вероисповести њихово конфесијонално брачно право, а таквих вероисповести има много, — односи су још заплетенији. Како вели професор Љубљанског Универзитета Д-р Радо Кушеј — „Православно склопљени мешовити брак католика по католичком црквеном праву је неваљан, по православном је ваљан. Мешовити брак хришћанке са муслиманином по шеријату је ваљан, по православном и по католичком црквеном праву

је неваљан“. А сва су права од Државе призната и једној и другој вероисповести.

„Дакле, вели Д-р Кушеј, и по грађанском праву *исти* брак ваљан и уједно неваљан; деца су *брачна* и уједно *ванбрачна*; исто се лице *може* поново венчати и уједно *не може*. Ко направи овде ред? С прелазом у ислам дата је прилика да се разреши хришћански брак; с прелазом у православље ствара се по аргументацији православних брачних судова њихова надлежност да дозволе развод католичко склопљеног брака барем за лице, које прелази у православље, које, ако се поново венча, има *de jure* и *de facto* две супруге, дакле евидентан пример *bigamiae legalis*. Католичке верске власти по свом праву морају поново венчати католичко лице, које је већ склопило мешовити брак пред православним душебрижником и оне као и православне власти неће да признају ваљаност у Војводини само цивилно склопљеног брака!“

Да ли су потребни и даљи безбројни примери, као илустрација хаотичнога стања законодавства у области брачнога права у нашој Држави?

Да ли је потребно говорити о деци, која су постала „ванбрачна“ само због тога што су се њихови родитељи венчали негде у Војводини код грађанских власти по законима свога завичаја, а после су прешли овамо, или због тога што су се њихови родитељи венчали из религиозних убеђења, и ако у Војводини, само код црквених власти, а нису регистрирали свој брак код матричара по законима места?

Да ли је потребно наводити примере *bigamiae legalis*, када две удовице истога мужа после његове смрти траже са једнаким правом пензију после мужа држ. чиновника, пошто су и једна и друга биле са њим у законитом браку, који је Држава признавала са гледишта једне вероисповести, а оспаравала његову законитост са гледишта друге вероисповести?

А да би ваљда хаос у области нашега брачнога права постао још већи руске избеглице створиле су у нашој држави и *седмо* правно подручје са својим духовним судовима за развод брака, и ако постојање таквих *специјално руских духовних судова* за брачне спорове ни Устав ни закони ове државе нису предвидели.

* * *

Против оваквога хаотичнога стања брачног законодавства давно се већ дижу гласови. Реформу траже и поједине црквене организације и приватна лица, а конгрес правника

донео је чак и резолуцију за решавање овога питања.

И Стални Законодавни Савет Министарства Правде одржао је поводом питања о изјадначењу брачнога права конференцију...

Треба да о томе питању одлучи и Министарски Савет.

У коме ће се правцу кретати решење питања изјадначења брачнога права тешко је предвидети, јер су се мишљења наших еминентних правника у овоме погледу, на име у питању форме закључивања брака поделила. Док једни стоје на гледишту увођења у живот за целу Државу обавезнога грађанскога брака; други заступају факултативни грађански брак, а трећи су за увођење обавезног црквенога брака за све припаднике исте вероисповести, а за бракове у којима су једна или обе стране из разних признатих или непризнатих вероисповести — грађански брак по нужди (*Notcivilehe*). То исто предлаже они и за безвернике (*Confessionslose*), кад они ступају у брак међу собом или с лицем, које припада којој признатој или непризнатој вероисповести.

У питању вођења брачних спорова међутим, у колико нам је познато, све наше цивилисте и канонисте заступају исто гледиште — за брачне спорове свију држављана надлежни су искључиво редовни грађански судови, изузимајући брачне спорове, кад оба супружника припадају исламској вери, за које су спорове надлежни државни шеријатски судови.

У погледу вођења књига (матрикула) постоје такође различита мишљења. Док једни заступају гледиште да их морају водити управне власти; други стоје на становишту да за то морају бити надлежне и управне и црквене власти — с обзиром на факултативност брака; а трећи опет налазе гаранцију исправном вођењу књига само код средњих судова.

По нашем скромном мишљењу питање изједначења брачнога права најбоље би се могло решити само увођењем у живот *обавезног грађанског брака*.

Само на такав начин могао би се одлучно пресећи Гордијев чвор испреплетених правних односа, који је постао благодарећи хаосу у брачном законодавству.

Овакво решење не би вређало такође и ничија верска осећања, јер свакоме стоји на вољу да накнадно свој брак целебрира код црквених власти.

Са увођењем обавезнога грађанскога брака лако би се дала решити и сва остала питања, која брачно прво обухвата, на пр. питања о суђењу брачних спорова, о вођењу књига и тако даље.

Правни проблем инфлације

— Аполон Еропкин —

Финансијска пракса европских држава после светскога рата толико је свет упознала са појмом инфлације, чак и са праксом те веома сложене финансијске појаве, да се она у наше дане представља као сасвим обична, свима добро позната и за свакога разумљива, коју је сваки на себи осетио. Скупоћа живљења, скакање индекса цена робе, намирница и на предмете потребне за живот, сада већ никога не задивљује; на њих се привикло и сваки је лепо појмио, у чему се управо састоји права садржина савремене скупоће.

Ми бисмо хтели да објаснимо ово питање с друге стране, не са гледишта економског, већ са чисто *правничког*, тј. да говоримо о правима и дужностима, које потичу из инфлације.

Савршено је очевидно, да ако је курс ове или оне новчане јединице пао због прекомерног издавања банкнота и ако емисиона банка не само укида размену папирног новца за злато, већ и признаје да не може тај курс рачунати *al pari*, то имамо посла са одређеним правним појмом банкротства, при коме се фактички не примењује баш тај процесуални институт стечаја, о коме се тако много говори и пише у последње време. Карактерни руски израз „по копјејочке за рубљу“ означава на српски отварање стечајева у приватном животу и девалвацију у животу државном. Ако је на банкноти назначено да је банка обавезна исплатити, рецимо, 10 јединица металом, тада, када она у ствари вреди само једну јединицу у злату, зар није јасно да дужник не испуњава своју обавезу према повериоцу?

Но ту се појављује, као резултат, правно питање: ко је поверилац, а ко дужник?

За најбоље решење питања да се обратимо конкретном примеру нашој савременој инфлацији у Краљевини.

Народна Банка у тешким данима финансијске оптерећености Краљевине на потраживање државе пошла је путем инфлације и постепено довела суму банкнота до огромне цифре преко 5 милијарди динара. Тако је прекорачила норму више него трипут, што оправдано утврђује да се у томе не обраћа пажња на принципе емисије банкнота а с погледом на то да се има сматрати да је Народна Банка те банкноте дала држави у зајам као дуг, јер је формални и очевидни доказ тога дуга залога државних добара које јој је држава дала.

Са гледишта приватног права банка би

могла судски тражити од државе исплату дуга и ставити забрану на заложено јој имање и изложити га продаји.

Но ствар се мења, ако се то правно питање посматра не са гледишта приватноправног, већ са гледишта државе: дуг државе емисионој банци јавља се као проста фикција чије би остварење на пракси донело земљи велике несреће и огромне економске потресе.

Неоспорно држава није испунила своје обавезе; неоспорно је да она није исплатила свој дуг и ако је дужна. *Али коме је дужна држава? — Не банци, већ земљи, народу.*

Да би питање било потпуно јасно; да представимо цифром: Замислимо, да је емисиона банка пустила у саобраћај милијарду банкнота *al pari*; затим под притиском државне власти за њене потребе емисиона банка пушта у саобраћај још једну милијарду банкнота без подлоге због чега курс динара спушта на половину, т. ј. уместо 100% вреди само 50%.

Какве последице изазива у земљи ово снижавање папирног динара на половину? Кад се апстрактно узме, јасно је, да се све цене намирница и робе морају удвостручити. Такво хронично економско сиромашење упропаштајуће цео народ у земљи, који мора своје потребе двоструко да плаћа. На тај начин инфлација постаје својом суштином терет за цео народ, како за сиромашне, тако и за богате.

У осталом тај тешки терет при свој својој грубости и неправди има и једну добру страну: он не може бити дугог века и увек се јавља само за време, јер народ тај инфлациони порез неће сносити и има против тога врло озбиљну заштиту у повећању надница за труд. Сасвим разумљиво: народ преплаћујући цене намирница и робе, потпуно природно мора се бринути за извор својих доходака, који би му створили могућност за свој домаћи буџет без дефицита. Ово нивелисање цена и плате за труд долази само од себе потпуно природним путем и кад се у садашњости кгр. хлеба цеи 5 динара, никога не изненађује што је надница 50 динара; док само у самом почетку народ страда од скупоће пошто је изненађен напречац наглом скупоћом и није се могао оријентисати новим економским условима. Овим психолошким моментом пометеношћу пред силом папирног новца и користи се државна власт у критичкој периоди својих финансија, извлачећи од народа у највећој мери неспра-

ведљиви, али врло краткорочни инфлациони порез.

Тај пут је за државу врло клизав и опасан, јер инфлациона политика јавља се као стрма равница на којој се врло тешко може задржати. Сетимо се билиона и трилиона совјетске и немачке валуте за време њихове инфлације.

Да видимо, како се та инфлација показује на операцијама емисионе банке — на том главном извору свих невоља скупоће. Да се вратимо томе моменту кад банка уместо једне милијарде банкнота пушта у саобраћај две милијарде и тиме снижава курс папирног динара на половину. Зар није све једно за њене операције ако у народу буде у оптицају једна милијарда папирних динара од сто пара као и две милијарде папирних динара у вредности од 50 пара? Куповна цена целе њене валутне масе ни мало се због тога не мења. И у једном и у другом случају она је равна истој суми. За банку је разлика само у томе што меницу у место сто динара она рачуна у 200 дин. а платежна и кредитна способност њеног клијента остаје иста, непромењена.

У периоду инфлације права несрећа је сиромаштине за целу земљу па и за саму банку, кад се јавља не само падање курса папирне валуте, већ колебање курса. Ово колебање маса народна никад не доспе да схвати и не може да појми ове његове промене. Чак ни трговина, која је ближе позната са валутним питањем није у стању да правилно калкулира цене роби при сталном колебању курса валуте. Ово колебање је највеће зло економског живота земље, које може да убије сву производњу и сву трговину. Ето зашто министри финансија свих држава обраћају највећу пажњу на питање стабилизације валуте пред којим сва остала валутна питања па и подизање курса долазе на друго место.

И тако са формалне стране држава дугује емисионој банци. А у истини је овај дуг фиктиван и ја не могу себи да представим на који начин и зашто држава овај дуг банци да плати? Зато да би повукла из саобраћаја извесну суму банкнота? Но ово повлачење банкнота државна власт може постићи и без отплате дуга, ако само стање новчане пијаци дозволи такву финансиску опера-

цију. Или може бити да држава мора отплатити свој дуг банци златом и ако је она сама добила папирни новац? Но са тачке гледишта опште-државног за какову би управо циљ држава извршила такву операцију златом? Да умножи металну подлогу банке и тиме подигне курс папирног новца; другим речима, да обори стабилизацију валуте и да је постави у стање колебања курса, колебање цена робе и колебање нивоа наднице?

Подизање курса валуте постаје потпуно бесциљним финансиским ефектом, јер не треба ни за часак заборављати, да новац, банкнота морају испуњавати своју управу намену и морају бити мерило цене робе; зато обарати њихову стабилизацију макар и у ефектног подизања њиховог курса, не само не допринеси никакву корист држави и народу, већ напротив причињава им велику штету, уводећи хаос у њихов економски и трговачки обрт. У суштини вредност се једног или другог артикла нимало не измењује, ако се цена његова изражава у једној банкноти од сто пара или у две банкноте од 50 пара у злату.

Потпуно је пак разумљива таква новчана реформа, која би валути вратила њену праву вредност у злату. Но та је реформа — само *девалвација*, за чије остварење није потребно вештачко дизање курса, а тим мање је потребна отплата фиктивног државног дуга емисионој банци, јер би таква отплата у првом реду нарушила и онемогућила постигнуту стабилност валуте; у другом реду сасвим незаслужено би обогатила емисиону банку на рачун живља; у трећем реду поново би подвргла цео народ новом терету за исплату тога дуга, која је при самом свом постанку био исплаћен тим самим народом у облику инфлационог пореза (скупоће).

За девалвацију неопходан је само један услов: тврда стабилизација валуте. Ако је овај услов постигнут у држави, финансиска власт смело може извршити ову новчану реформу. Али у какву би тешку незгоду запала финансиска власт пред народом, кад би почела трошити злато или друго народно богатство, купујући од емисионе банке своје законито право девалвације путем простог декрета.

На тај начин инфлација не може бити дуг емисионој банци. Инфлација је привремена порез на народ. Али тај порез је већ одавно исплаћен и сви трогови су му већ одавно ушрвени.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Полициска власт треба да интервенише у случају §§ 699. и 701. грађ. зак.

— И. Ј. Леви, адвокат —

У теретне уговоре спада и уговор о закупу.

Уговор о закупу је, када се извесна ствар непотрошна за неку извесну цену и одређено време — узима. Овај уговор заузима данас међу осталим прво место, јер се примена његова и спорови појављују свакодневно.

Док се не донесе један грађански закон за целу земљу — а он ће се као најкомпликованији најдоцније донети — треба имати у решавању питања о закупу и правилне примене законских прописа један критеријум и у свима случајевима подједнако решити. Када је већ „укинут“ закон о становима треба правилно применити прописе грађанског законика који данас важи у границама предратне Србије.

Неоспорно је, да ће судови правилно применити те прописе, али бојати се да све полициске власти неће исте разумети и неједнако ће их сватати, по који пут на штету закуподавца а који пут на штету закупца. Овде ћемо се задржати на томе, да је полициска власт позвана да интервенише увек у сукобима између закупца и закуподавца, док суд ствар не реши, јер је она позвана да држи ред и поредак и да не дозволи да се исти поремети сукобом између закупца и закуподавца, који би настао услед тога што би купац хтео да се исели пре законског рока, или обратно када би закуподавац хтео да крене закупца пре рока.

Познато је да у недостатку уговора по § 699. гр. зак. закуп престаје или 1. маја или 1. новембра по року уобичајеног места — и да се купац може иселити 1. маја односно 1. новембра треба на 14 дана (односно 6 месеци за пољско добро) да откаже стан и ни у ком случају не може раскинути уговор пре тога времена без пристанка закуподавца.

Бива по неки пут да купац у времену од 1. маја до 1. новембра и обратно откаже стан зато, што му је закупнина скупа или што нема довољно простора за становање и т. д. и тражи да му полициска власт дозволи иселење ако измири закупнину за дотичан месец или петнајест дана у напред, и полициска власт више пута без обзира на протест власника закупцу дозволи селидбу.

Овакав је рад по све неправилан и погрешан без обзира што ту интервенција тангира интерес закуподавца, Закон је закон

и мора се поштовати од обеју страна. Нити по наведеном законском пропису може закуподавац пре времена у недостатку уговора да крене кираџију, нити кираџија да напусти стан, и у случају сукоба, полициска власт треба да штити ону страну која по закону има права а не да дозволи селидбу пре времена а закуподавца да упути на грађански спор.

Код случаја где купац жели да се исели пре уобичајеног места рока — у невреме — треба полициска власт да интервенише да закуподавца осигура ма којим законским начином, па да пусти кираџију да се сели. Према овоме, неупутан је налог Управе Града Београда Кварту Дорћолском Бр. 17284 од 6. новембра 1926. год. да полициска власт нема законско овлашћење да спречава какво лице да се сели и да му забрани селидбу ствари ако је у питању кирија од 1. новембра до 1. маја и да се она има расправити судским путем.

Ако би то било, закуподавац је оштећен у свом праву и немогући се борити противу оваквог схватања полициске власти испушта ствар из закупљеног добра и по § 686. гр. зак. губи право прећутне залог, и те исте ствари постају прећутна залога новог власника у чију се кућу купац уселио. У оваквом случају полициска власт је дужна, када кираџија хоће пре времена услед ма каквог узрока да напусти стан (или локал), ако се купац задовољава, да напише ствари како за дужну кирију тако и за кирију која није дужна, а за коју му закон даје прећутну залог до рока (1. маја или 1. новембра) и ствари предаду стараоцу до окончања спора.

Разуме се, да у случају да закуподавац испусти залог, и она се премести и оде у други стан, онда и ако су ствари пописате за кирију пређашњег закупца, ипак држећи се § 686. гр. зак., пречи је у праву доцнији закуподавац, јер је сав аранжман између старог закуподавца као необјављен посао, за њега *res inter alios acta*.

Једино би могло прече право залог на ствари да истакне ранији закуподавац за дуг од кирије неког личног повериоца, и то би се прече првенство у залози имало да расправи редовним спором.

Полициска власт ће свакад на тражење закуподавца, ако нема другог излаза, да ствари напише у свему према § 466. г. о. п. и ствари

поверити лицу које изаберу обе стране споразумно у противном сама ће одредити стараоца и закуподавца решењем упутити на подизање тужбе, јер је у обостраном интересу да се спор што пре сврши: да или закупац своје ствари ослободи пописа и прими на слободно располагање и да закуподавац — поверилац — своје право реализује. Суд би спорове такве по § 103. г. с. п. хитно ре-

шавао, да не би се странке одуговлачењем спора оштетиле.

Овде нам се намеће питање: да ли се стриктно ове уредбе могу применити у случају, да државни чиновник у времену од 1. маја до 1. новембра или од 1. новембра до 1. маја буде без своје кривице премештен у другу варош, или се то има сматрати као *vis major*, но о томе у другом чланку.

Годишња Скупштина Удружења Јавних Правозаступника за Србију и Црну Гору

Одржана 11. марта 1928. године у Београду

Скупштину је отворио председник Удружења у 9 часова и због слабости уступио руковођење скупштином првом потпредседнику.

После топлот поздрава присутних и избора оверача записника, први потпредседник је позвао секретара Удружења да прочита годишњи извештај Управног Одбора Удружења, што овај чини.

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ

Управног Одбора Удружења Јавних Правозаступника за Србију и Црну Гору, поднет на годишњој скупштини одржаној у Београду 11. марта 1928. год. у просторијама Првостепеног Суда за округ Београдски.

Управни Одбор Удружења Јавних Правозаступника за Србију и Црну Гору, који је изабран на годишњој скупштини 26. децембра 1926. год., има част поднети Годишњој Скупштини извештај о своме раду, почев од дана свога конституисања, па до данас.

На првом састанку, који је одржан 1. јануара 1927. год., у стану г. Обрада Благојевића, адвоката овдашњег, члана Управног Одбора, извршено је конституисање према чл. 14. правила и Управни Одбор изабрао је из своје средине за председника г. Обрада Благојевића, за првог потпредседника г. Љубомира В. Стефановића, за другог потпредседника г. Д-р Драгутина П. Јанковића, за благајника г. Милутина С. Поповића и за секретаре г. Војислава Вујанца и Милана Ж. Живадиновића.

Надзорни Одбор изабрао је себи за председника г. Сотира Аранђеловића, за потпредседника г. Теодора Богатинчевића и за секретара г. Јована Здравковића.

Управни и Надзорни Одбор у овоме периоду одржали су 22 заједничке седнице, на којима су дискутована разна питања која

интересују адвокатски ред и по њима су доношене потребне одлуке.

Најглавнији посао, који је привлачио сву пажњу и бригу Управе у току рада у прошлој години, био је адвокатски закон.

Велика празнина, која се осећа због застарелог закона о јавним правозаступницима од 1865. год., који услед својих несавремених норми као и да не постоји, навела је још наше старије другове да се пре четрдесет и три године организују у једно удружење са једним од главних циљева да свој рад и висину свога позива очувају и подигну помоћу једног закона о адвокатима, који би одговарао тадањим потребама и захтевима једне цивилизоване државе. Из разних извештаја тадањих Управа Удружења Јавних Правозаступника види се, колико су труда њихови чланови унели да се закон од 1865. год. допуни, а доцније и да се пројекат новог закона, који је одштампан у „Браничу“ од 1901. год., изгласа. — Сви ти напори су ипак остали узалудни и ако су у Управама Удружења били такви одлични чланови од којих су многи, пре или после чланства у Управи, били Министри Правде.

У овоме периоду, први пут од 1865. год. пројекат закона о адвокатима прешао је праг скупштинских врата и био већ на крају дефинитивног проглашавања за закон, када је јуна 1927. год. Скупштина распуштена и када су расписани нови избори. Управа је тешким срцем примила овај факат, јер јој је требало много труда, залагања и заузимања да дође до ове тачке, али је морала сачекати свршетак изборне борбе, дан избора и састанак нове скупштине, па да се понова баци на исти посао, да понова ступи у борбу са истим тешкоћама, да би опет дошла до извесног резултата, који је обећавао да ће бити убрзо претворен у дефинитиван успех. Али је, тада, настао нерад скупштине и низале су се дуготрајне кризе,

које су онемогућиле овој Управи да пред Скупштину Удружења изађе са пријатном констатацијом усвајања новог закона. Ова ситуација навела је Управу да приликом решавања о одређивању дана за годишњу Скупштину одложи датум њеног сазива, сматрајући као боље да остане у вези са члановима Секције и Законодавног Одбора, с којима је почела свој рад на примању закона о адвокатима.

У даљем извештају управа ће изнети Скупштини детаљније податке о разним моментима кроз које је пролазио пројекат закона о адвокатима, о главним изменама по којима се данашњи пројекат разликује од пројекта који је био изнесен од стране секције Законодавног Одбора у 1927. год. и најзад о садањем изгледу за пријем овога закона.

Други важан посао, који је Управа стално имала у виду, а нарочито њени делегирани чланови, г. г. Добра С. Петковић, почасни председник, Љуб. В. Стефановић, први потпредседник, и Д-р Драг. Б. Јанковић, други потпредседник, — био је часопис Уружења „Бранич“, који се, захваљујући именованој господи колегама, не само одржао на достојној висини, већ у овоме периоду показао велики напредак у свакоме погледу.

Борбу противу пискарача, коју је повела још прошла Управа, наставила је нова, употребљавајући за то кривичне тужбе, поред многобројних представки, које су подношене председницима свију првостепених судова, полицијским властима, многим министарствима и осталим надлештвима.

У овом периоду Управи је успело да наше Удружење буде примљено у Међународни Савез Адвоката у Паризу, што чини част целокупном нашем адвокатском реду, јер смо сада и ми ушли у ред пуноправних чланова овога Савеза, који представља главну и најјачу међународну групацију адвоката, онд. адвокатских савеза и удружења.

Управа сматра да може бити потпуно задовољна овим успехом, који је у толико већи, што је Удружење примљено у овај Савез и ако по правилима Савеза нисмо испуњавали све услове за пријем у чланство.

Предмет оснивања Националног Савеза Адвоката такође је у току прошле године кренуо знатно у напред и сви су изгледи да ће овај савез бити основан још у априлу или мају о. г., чим се одрже скупштине Удружења и Комора у свима покрајинама наше државе.

У продужењу овога извештаја Управа ће реферисати и о другим питањима, на којима је радила у току прошле године (питање тарифе парничних трошкова, тужбе противу адвоката, избор браниоца стечајних маса,

неинтересовање наших колега за ово Удружење, рад на изједначењу законодавства, за часопис „Бранич“ и т. д.), а сада прелази на детаљно излагање појединих тачака, које су сумарно додирнуте у уводу овога извештаја.

І. Закон о адвокатима

Још на првој седници ове Управе, која је одржана 1. јануара 1927. год., председник г. Обрад Б. Благојевић, који се нарочито заузимао за доношење овога закона, реферисао је да се пројекат закона о адвокатима налази у Скупштини пред Секцијом и да је добио обећање од неколицине чланова, да ће пројекат ускоро бити примљен и послат Законодавном Одбору.

На свакој наредној седници, потом, реферисали су поједини чланови Управе о својим разговорима са члановима Секције и Законодавног Одбора; вршено је саветовање шта и како треба даље радити и дељене су улоге појединим члановима Управе да разговарају са народним посланицима, са којима сваки од њих специјално добро стоји, све у циљу да би што пре дошли до закона.

После овако интензивног рада од шест месеци, Управа је успела да 10. јуна пр. год. има пројекат закона изгласан и примљен и од Секције и од Законодавног Одбора. Остало је још само да се пројекат изнесе пред пленум и да добијемо тако давно очекивани закон.

Међутим Скупштина је распуштена и тако је, овога пута, доношење закона о адвокатима одложено на неодрвљено време. Овакав стицај политичких прилика пао је Управи у толико теже, што је по изјавама појединих члапова владе и најугицајнијих чланова Парламента било решено да се наш закон изнесе на прву седницу пленума, што је на овај начин онемогућено.

Због овакве ситуације Управа сматра за излишно да се дуже задржава на своме раду, који је претходио овоме резултату, већ ће се задржати на својој акцији за доношење закона о адвокатима, коју је предузела после распуштања Скупштине.

Не чекајући свршетак избора и састанак Скупштине, Управа је сматрала за дужност и потребу да посети новог Министра Правде г. Д-р Душана Суботића.

Председник г. Благојевић, пошто је у име Удружења честитао г. Министру на постављењу, изнео је са каквим нестрпљењем очекује адвокатски ред, а нарочито овај у Србији, доношење закона о адвокатима и умолио га је, да нас помогне својим заузимањем, да овај закон, који је исто тако корисан за цело друштво, као и за адвокате, буде што пре донесен.

Господин Министар Правде изјавио је да води рачуна о нашим жељама и да ће се потпуно заузети, колико то буде у његовој моћи, да закон о адвокатима прође међу првима у новој Народној Скупштини.

Приликом ове посете било је разговора и о томе, да се, у случају немогућности брзог доношења закона о адвокатима, унесе једна одредба у финансијски закон, по којој би се један од адвокатских закона, који данас владају у разним нашим покрајинама, проширио на целу Краљевину, на шта је г. Министар дао свој начелни пристанак и оставио Управи Удружења да учини предлог који би адвокатски закон био најпогоднији да се употреби за овај случај.

Одмах после овога одржана је седница Управног и Надзорног Одбора, на којој је после дуже дискусије једногласно прихваћена ова идеја и решено да се одмах по овоме предмету ступи у везу са свима адвокатским организација из разних наших по-

крајина, како би се постигла сагласност о закону, којинам ваља за ову прилику предложити, и у исто време утре пут за једнодушну акцију код посланика из целе Краљевине.

Како је у то време долазио баш Конгрес Правника у Сарајеву, то је препоручено члановима Управе, који су имали ићи на овај Конгрес, да ступе у везу са адвокатима из осталих покрајина, да са њима продискутују ово питање и да припреме терен за једну ширу конференцију, која се по иницијативи наше Управе имала одржати у Београду.

На седници од 8. октобра 1927. год. г. г. М. Драговић, М. Поповић и д-р Р. Чулић, као учесници на Конгресу у Сарајеву, реферисали су Управи да су сви њихови покушаји да одрже једну конференцију у Сарајеву, ради дискутовања по овоме питању, остали без успеха, услед незнатног учешћа адвоката на Конгресу као и због слабог интересовања за претресање овога питања.

(наставиће се)

Судска и административна пракса

За разматрање решења укинутих Градских и Среских Судова, као и решења полицијских власти, донетих по § 466. грађ. суд. пост., надлежни су првостепени судови, а не више управне власти.

Решењем Београдског Трговачког Суда од 4. маја 1923. год. Бр. 9478 одобрена је забрана на покретност дужника Ђ. П. из Београда, за обезбеду дуга повериоцу Г. П. Извршујући ово решење, Градски Суд за град Београд и Чукарицу, за извршења, узео је у попис покретност дужника, нађену у његовој радњи. По извршеном попису, Б. П. одвојено живећа жена дужникова изјавила је, да су пописане ствари њена својина и молила, да се исте иставе из пописа Градски Суд решењем својим од 4-X-1924. год. Бр. 19049 а на основу § 466. грађ. суд. пост. упутио је појављеног господара Б. П., као слабију у праву, на редовну грађанску парницу, ради доказивања права својине пописаних ствари. На ово решење Б. П. је изјавила жалбу. По укидању и ликвидацији Градских Судова, овај предмет предат је са осталима, Извршном Одељењу Управе града Београда на даљи рад, које је по поменутој жалби сва акта послало Првостепеном Суду за град Београд на решење у смислу § 10. под II Закона о среским и градским судовима од 6. марта 1911. год, Првостепени Суд вратио је акта Извршном Одељењу, налазећи да није надлежан за разматрање по-

менутог решења Градског Суда зато, што је закон о среским и градским судовима, по којима је он био надлежан за разматрање овакових решења, престао да важи услед укидања истих судова, већ да је за то надлежна виша надзорна власт Управе Града Београда. Господин Министар Унутрашњих Дела, коме је Управа Града Београда послала предмет на решење, огласио се такође за ненадлежног за разматрање поменутог решења Градског Суда а то своје гледиште заснива:

1. На начелу поделе власти, изложеном у чл. 46—48. Устава, Министар Унутрашњих Дела, као управна власт, не би могао разматрати одлуке судске власти, јер за то није позван ни овлашћен ни једним законским прописом.

2. Из уредбе Господина Министра Правде од 9-X-1925. г. Бр. 65270 не види се јасно: ко би поменуто решење требао да разматра. По чл. 3. став 3. уредбе о ликвидацији среских и градских судова, све предмете, који се код првостепених судова затеку на раду, они морају разматрати и решити т. ј. он обухвата све одлуке, које су градски судови донели, као првостепене власти, јер, поставши одлукама, оне су изашле из компетенције решавања првостепених власти — градских судова — и прешле у надлежност разматрајућих власти т. ј. првостепених судова.

Зато је сва акта овога предмета послао

Касационом Суду ради решења овог сукоба о надлежности.

Касациони Суд разматравши сва акта, на основу § 8. свога Устројства у вези са чл. 110 Устава, нашао је, да је за разматрање поменутог решења Градског Суда надлежан Првостепени Суд за град Београд а не Господин Министар Унутрашњих Дела са разлога :

„Решење о коме је овде реч, донето је од стране Градског Суда, као помоћног судског органа, па је за разматрање таквих решења надлежан редован суд, било да су таква решења била донета од стране градског или среског суда, у местима где он постоји, било да су та решења донета од стране полицијских власти, јер у таквим случајевима, полицијске власти не раде у својој улози чисто управној, већ као помоћни органи суда. По нашем позитивном праву, по одредбама кривичног суд. поступка и грађанског суд. поступка, као и по Закону о истражним властима, полицијске власти, поред своје чисто управне надлежности, имају и једну посебну специјалну надлежност, као помоћни судски органи, пошто код нас не постоји нити је постојала установа судских извршитеља, као помоћних судских органа, који су инкорпорирани код редовног судства. Таква је улога полиц. власти, на пример по кривичном суд. поступку, кад се оне појављују као иследне власти. У том случају све њене одлуке по предмету ислеђења, не подлеже разматрању више управне, надзорне власти, већ надлежних редовних судова. Исти је такав случај и са улогом полицијских власти по грађ. суд. поступку. Сви послови, које оне предузимају по одредбама тога закона и све одлуке, које оне по њему доносе, све то оне раде у улози помоћних судских органа а не у улози чисто управној и све те њихове одлуке, које оне доносе у томе својству, подлеже разматрању редовних судова

а не виших органа. Зато је нетачно гледиште Првостепеног Суда за град Београд да он није надлежан за разматрање напред поменутог решења Градског Суда с тога, што је закон о среским и градским судовима престао да важи, јер ако је он престао важити, остале су на снази одредбе грађанског судског поступка, по коме полицијске власти имају надлежност помоћних судских органа. Ликвидација среских и градских судова има само тај значај и домашај, да се надлежност тих судова пренесе сада понова на полицијске власти т. ј. пренеси на њих улогу помоћних органа суда. То се најбоље види и из уредбе о ликвидацији среских и градских судова од 9-X-1925. год., којом је прописан само поступак у ликвидацији тих судова“.

Зато је сва акта овога предмета Касациони Суд послао Првостепеном Суду за град Београд као надлежном на решење писмом својим Бр. 2257 од 27-II-1928. год.

Саопштио Т. И.

Могу ли жене бити судије?

По тражењу повериоца П., Првостепени Суд А. решењем својим Бр. 5219 од 18.-II-1928. г. отворио је стечај над целокупном имовином дужника Д. На ово решење изјавио је жалбу дужник и поред осталих навода у жалби, тражио да се решење уништи и са тога разлога, што је као заменик трећег судије у колегијуму, који је ово решење донео, била г-ђа Р., писар — правник истог суда, јер налази да је то противно Закону. По овој жалби Касациони Суд решењем својим Бр. 3041 оснажио је поменуто решење Првостепеног Суда а жалбу одбацио као неумесну.

На овај начин омогућено је нашим колегицима — правницима функционисање у улози судија и ако до сада још ни једна од њих није успела да буде постављена за судију.

Саопштио Т. И.

Из нашег правосуђа

Рад Управног Суда у Београду у 1927. години

1. Као административног Суда по Закону о Државном Савешу и Управним судовима и дисциплинског Суда 1 степена.

У току 1927. године примљено је по деловодном протоколу 20.100 аката од тога броја је било 1646 тужби (предмета) уведених у контролник административних спорова и дисциплинских кривица. У ову годину

пренето је 3.244 нерешених предмета из 1926. године, тако да је са примљеним у току године било у раду укупно 4890 предмета.

Ове тужбе односе се и то:

а) На чисто административне спорове по којима је било у раду 436 тужби — распоређених по управним гранама као што следује:

1. Против Великих Жупана	196 тужби
2. „ Среских Поглавара	24 „

3. Против Самоуправних власти 198 тужби
4. „ других власти сем на-
пред поменутих 18 „

б) На спорове финансијске природе по којима је било у раду 3.924 тужбе против рекламационих одбора.

в) На дисциплинске крививице државних службеника којих је било у раду 530.

Од укупног броја тужби Суд је решио у току 1927. године 1.776, а остало је нерешено и пренето у 1928. год. 3.114 тужби.

II. Рад по сјеццијалним законима.

а) по закону о класној лутрији примљено је и одмах решено 8 жалби,

б) по монополским законима примљено је 28 монополских кривица.

в) по закону о обласној и среској самоуправи вршени су у протеклој години обласни избори, којом приликом је овај Суд исте спровео на територији његове надлежности где спадају области: Бачка, Београдска, Подунавска, Подринска, Пожаревачка, Ваљевска, Шумадијска, Моравска, Тимочка, Крушевачка и делови Нишке, Рашке и Ужичке Области. Овај посао је обухватао припремне радње за изборе — одређивање

изборних јединица и броја посланика, одређивање председника главних бирачких одбора и бирачких одбора на гласачким местима, верификовање пуномоћстава и најзад о жалбама на правилност избора. Приликом ових избора било је изјављено 20 жалби које су одмах и решене приликом оснажавања мандата изабраних чланова.

г) по правилнику Министарства Унутрашњих Дела о општинском и градским изборима у Банату, Бачкој и Барањи извршени су општински и градски избори на поменутој територији 6. новембра 1927. године. И спровођење ових избора стављено је у дужност Управном Суду поменутих Правилником. Функција Суда је у главном иста као и код обласних избора, само што овде Суд именује цео бирачки одбор као и заменике и разматра изборни резултат тек у другом степену, по жалби на решење Великог Жупана, који избор разматра у првом степену. До 1. јануара 1928. године примљено је 75 жалби на решења Великих Жупана која су још делимично у раду. Према овоме рад на разматрању ових избора не може се још сматрати за довршен, а сем тога има да се према решењима суда обаве избори тамо где буду поништени. Б. Ф.

Оцене и прикази

Д-р Илија М. Јелић: О браколомству с теориског и практичног гледишта. Расправа из кривичног права и правне политике с нарочитим освртом на српско обичајно право. Издавачка књижарница Рајковића и Ђуковића.

Деликт браколомства јесте необично интересантан, како са кривично-правне тачке гледишта, тако и са гледишта правне политике. Он је пре законског нормирања добио право грађанства у обичајном праву, које му је дало контуре, основе, одредило казну.

Још од веома старих времена, примитивни народи штитили су брак и кажњавали строго и свирепо сваки прекршај брачних дужности у погледу верности једног или другог супружника. Из обичајног права, кажњавање браколомства прешло је у модерно право. Модерни законодавац предвидео је за овај деликт ону казну, која одговара његовим схватањима о самом кривичном делу. Ово важи нарочито кад је у питању супружник који је извршио браколомство, жена, коју готово сви модерни законодавци кажњавају строжије него кад је у питању муж. То се објашњава тим фактом, што је браколомство

жене, као стуба породице и куће, с погледом на последице које отуда проистичу, заиста теже од браколомства мужевљевог. Са теориске тачке гледишта, пак, и у једном и у другом случају, повређење је исто добро супружанска верност.

Деликт браколомства дакле, покреће многа интересантна питања. У ову материју, према томе, мора се ући са великом пажњом, да се не би изгубили у њеној огромности, па једна питања третирали и сувише опсежно а друга питања оставили недирнута.

Г. *Д-р Јелић* је својом горњом расправом задовољио и оне критичаре, који се сматрају најтежим. Он је са великим познавањем „изишао на крај“ са овом тешком материјом, те се његова горња студија има сматрати озбиљним прилогом за изучавање и расветљење свог питања. Ушавши у посао са довољно озбиљности и студија, г. *Д-р Јелић* нам пружа плод свога дугог рада и размишљања, у веома концизном, али прегледном и можда и сувише популарном облику. То је најзад начин рада, са којим се срећемо увек, кад су студије г. *Д-р Јелића* у питању.

Пишчева студија садржи два одвојена дела: први је посвећен питању браколомства са кривично-правног гледишта а други истом питању са правно-политичког гледишта.

Први део, претежно правне природе, третира појам и битна обележја, кривца и казну код браколомства. У редовима који садрже мисао пишчеву, поред стручног излагања, налазе се се богати прилози и опажања из обичајног права. Они објашњавају ову мутну материју и дају јој нову светлост, свежину, јачину. Гледани кроз правну призму, они служе као одлична подлога модерном законодавцу и указују му на пут којим треба да иде. С тога ће, ови редови бити, за многог правника, као што је случај и са потписатим, права открићења.

Друге део, у коме се третира браколомство са правно-политичког гледишта, јесте за нас много интересантнији. Он је синтеза ерудиције пишчеве, есенција његових дугих истраживања и опажања по овом питању. Овом делу, мислимо, писац није поклатио довољно пажње, нарочито није у довољној обимности изложио своје сопствено мишљење по овом питању, што му озбиљно замерамо. Закључак пишчев као и цео овај други део, захтевали су много више места, него што га је писац вероватно имао на расположењу. Иначе, на други начин, овај недостатак се не да правдати.

Сви они, који траже претерану опширност, саопштења многих случајева из праксе, дубоке микроскопске анализе каквог подређеног питања главном, хипотетичне закључке, биће разочарани, јер све то ово дело не садржи. Неки ће рећи, да је ово његова мана. Ми пак тврдимо, да је то једна од његових добрих страна.

Ово дело није сувопарна правна студија, јер јој то није био смер; оно није ни правно-политичко дело, јер би га то довело на терен који оно додирује само делимично; оно је само кратак, али дубок преглед стања позитивног и обичајног права по овом питању, и схватања до којих је писац дошао изучавајући ово питање. Као такво, дело г. *Д-р Јелића* послужиће корисно сваком оном, кога интересује стање позитивног упоредног законодавства по овом питању, као и стање нашег обичајног права. То је

уједно и најскромнија препорука ове књиге. Међутим, делима г. *Д-р Јелића* не треба можда ни ова препорука. Његове раније студије из кривичног позитивног и обичајног права, међу којима је једну недавно наградила Академија Наука, учиниле су ту ретку част писцу, да се сви његови доцнији радови примају са пажњом и збиљом, како се то ради увек кад су пред нама објективне научне студије. Ми можемо само са задовољством да констатујемо, да је ово последње дело г. *Д-р Јелића*, потврда његове правне репутације стечене ранијим радовима.

Д-р Видан О. Благојевић
адвокат.

„Одлуке Државног Савета“

Г. А. Ђ. *Агорић*, се ретар Главне Конграле, издао је под горњим насловом књигу, у коју је унео саветске одлуке о тумачењу одредаба из закона: чиновничког, саобраћајног, војног и др.

Он је успео да међу многобројним и разноврсним одлукама пробере оне важније, које се односе на признање ратних, самоуправних, дневничарских година службе; на превођење пензија по чл. 108. Инвалидског Закона; на чл. 137, 146, 2. ст. закона о чин.; чл. 300. закона о устројству војске; правни значај „извршног“ решења и т. д.

Књига је тим интересантнија, што су у њу унете противречне одлуке код истоветних случајева спора. Да спорно питање буде јасније, унета је, тужба Главне Контроле (или прив. лица), пресуда Државног Савета, којом се *тужба уважава* а Министрово решење ништи. За тим, у истоветном случају, пресуда којом се *тужба одбацује* (а решење оснажава). За једно и друго гледиште наведено је више пресуда и одлука.

Писац се није ограничио на просто сређивање одлука, већ их је пропраћао језгровитом критиком, која показује потпуно познавање ствари.

Књига ће корисно послужити државним чиновницима. Онима, пак, који су позвани да примењују законе, и адвокатима, ова је књига неопходна.

Има 175. страна великог формата и на крају регистар.

И. П.

Белешке

Управа Удружења Јавних Правозаступника

На својој пленарној седници Управа Удружења, изабрана на годишњој скупштини одржаној 11. марта ове године, конституисала се овако:

Управни Одбор:

Председник г. Обрад Б. Благојевић; први потпредседник г. Љубомир В. Стефановић; други потпредседник г. Д-р Драгутин Јанковић; благајник г. Милутин С. Поповић; секретари: г.г. Милан Живадиновић и

Д-р Арсен Чубински; чланови: г.г. Д-р Иван Рибар, Милан Драговић, Д-р Јаков Челебоновић, Аца Павловић, Д-р Фридрих Попс, Живојин Шушић, Војислав Вујанац, Стеван Јаношевић, Павле Тодоровић, Д-р Јанко Олип, Михајло Јевтић (Ваљев), Марко Даковић (Подгорица), Милован Николић (Крагујевац), Милан Марјановић (Пожаревац), Милан Константиновић (Смедерево) и Миливоје Тадић (Ужице).

Надзорни Одбор:

Председник г. Сотир Аранђеловић, потпредседник Теодор Богатинчевић, секретар Јован Здравковић; чланови: Бора С. Поповић и Д-р Риналдо Чулић.

Промене у Касационом Суду и Столу Седморице

Наименовани су:

За председника Касационог Суда у Београду Д-р Душан Суботић, министар на расположењу и бивши народни посланик.

За председника Стола Седморице у Загребу, Д-р Ернест Чимић, већник Стола Седморице у Загребу.

Пензионисани су:

Д-р Александар Бадај, председник Стола Седморице у Загребу и

Д-р Теодор Чуповић, већник Стола Седморице у Загребу.

Управни Суд у Београду

Распоред судија и осталог особља по одељењима и делокруг њиховог рада.

I Одељење:

Расправља и суди све оне предмете који буду примљени у Суду а не спадају у надлежност II и III одељења.

У овоме одељењу председава Др. Жарко Ковачевић, судија и суди са Драгомиром Вуковићем и Божићем Дамјановићем судијама, — и деловођом Стамменком Сретеновићевом.

II Одељење:

Расправља и суди све дисциплинске кривичне државних службеника по закону о чиновницима и осталим државним службеницима грађанског реда — (сви чиновници на територији суда до 5. групе 2. категорије).

У овоме одељењу председава председник Суда Петар Јанковић и суди са судијама г. Василијом Дамјановићем и Драгомиром Вуковићем (до попуњења упражњеног судијског места) — и деловођом Јеленом Стојковићевом.

III Одељење:

Расправља и суди све спорове финансијске природе где нарочито спадају спорови око пореза посредних и непосредних као и приреза државних и самоуправних.

У овоме одељењу председава Сибин Таврић, судија и суди са Др. Миланом Влајковићем и Петром Михајловићем судијама и деловођом Ружицом Басарићевом.

Секретар Суда Боривоје Франтловић.

У Министарству Правде

Краљевим Указом постављен је за Начелника Министарства Правде Мирко Кузмић, инспектор истог Министарства.

Постављање и разрешење јавних правозаступника

Г. Министар Правде поставио је:

За јавног правозаступника при Првостепеном Пријеполском Суду Љубомира Петровића, адвокатског приправника из Шапца.

За јавног правозаступника при Првостепеном Београдском Трговачком Суду Тому Милосављевића, судију Кумановског Првостепеног Суда у оставци;

За јавног правозаступника при Првостепеном Смедеревском Суду, Борислава Штрбића, адвокатског приправника;

За јавног правозаступника при Првостепеном Горњо-Милановачком Суду, Војка Чвркића, писара суда.

За јавног правозаступника при Првостепеном Крагујевачком Суду, Милорада Мојсиловића, адвокатског приправника.

Уважене су оставке:

Михајлу Стојадиновићу, јавном правозаступнику из Београда и

Милану Трифуновићу, јавном правозаступнику из Јагодине.

Више судије

Наименовани су:

За судског надсаветника Врховног Суда у Сарајеву, Ђорђе Крстић, судски надсаветник Окружног Суда у Сарајеву;

За председника Пријеполског Првостепеног Суда Будимир Ђорђевић, председник Првостепеног Пећког Суда, по молби.

Пензионисани су:

Јосиф Пантони, сенатски председник Врховног Суда у Сарајеву;

Јосип Пројер, судски надсаветник код Окружног Суда у Тузли и

Амброз Сурал, судски надсаветник Врховног Суда у Сарајеву.

Кретање судија

Постављени су:

За судију Управног Суда у Сарајеву, Никола Фрковић, државни одветник у Тузли, Иван Премужић, инспектор Министарства Правде и Алберт Шека, судски Саветник код Окружног Суда у Сарајеву;

За судију Пријеполског Првостепеног Суда Угљеша Марјановић, писар Првостепеног Суда за град Београд.

Уважене су оставке:

Томи М. Милосављевићу, судији Кумановског Првостепеног Суда;

Миљици Д. Јовичићу, судији Пријеполског Првостепеног Суда и

Душану М. Петровићу, судији Тетовског Првостепеног Суда.

Одбор за испитивање судијских кандидата

На основу чл. 8. Закона о Судијама, Г. Министар Правде, поставио је у Одбор за испитивање судијских кандидата:

За председника Одбора г. Д-р Душана Суботића, председника Касационог Суда;

За његовог заменика, г. Милорада Поповића, судију Касационог Суда.

Исправке

Због брзине штампања, у прошлом двоброју „Бранич“-а, а у чланку Д-р *Адама П. Лазаревића* „О испитивању очинства“ случајно су остале неисправљене многобројне штампарске грешке, поглавито у страним цитатима. Молимо читаоце да те, иначе уочљиве грешке, сами исправе.

Исто тако у рубрици „Ковчежић судских грешака“ место „Једна погрешна одлука Прилејског Првостепеног Суда“ оштампано је „Једна погрешна одлука Битољског Првостепеног Суда“.

Претплата за судије и судско особље

Иницијативом уредништва „Бранич“-а, а у циљу да се судијском реду и судском чиновништву што више омогући претплата на часопис, Управа Удружења Јавних Правозаступника, у споразуму са издавачком књијаром „Полет“, решила је да судије и судско чиновништво изједначи у погледу претплате на „Бранич“ са адвокатима, члановима Удружења, али под условом да положи годишњу претплату одједном. Према томе од 1. јануара године ове за судије и судско особље годишња претплата на „Бранич“ износи 80 дин.

КЊИЖАРСКО АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО

СКОПЉАНСКА 5

„ПОЛЕТ“

ТЕЛЕФОН 30-09

Поред свог богатог стоваришта књига и часописа на свима језицима, располаже и великим избором антикварских књига, од којих препоручује следеће, које су већим делом распродате:

- Авакумовић Ј. Ђ. Енглеска, Француска и Српска порота, Београд 1885. год.
 Алимпић Д., Управне власти у старој Српској Царевини, Београд 1921. год.
 Андрејевић А., Наш брак и реформа његова, Вел. Бечкерек 1919. год.
 Богишић В., Десетина судских записа из Паштровића, Београд 1906. год.
 Веснић М. Р. Др., Природни подмет међународног права (Начело народности) Београд 1892. год.
 Гавриловић Мих. Др., Милош Обреновић књ. I—II. Београд, 1908/9. год.
 Гершић Гл., Природа државине и основа њене правне заштите, Београд 1885. год.
 Ђорђевић Андра, Наследно право Краљевине Србије, Београд 1910. год.
 „ „ О праву својине и правним одношајима на водама у Србији Београд 1905. год.
 Јовановић Слободан, О дводомном систему, Београд 1899. год.
 „ „ Политичке и правне расправе, књ. I—II, Београд 1908.
 „ „ Макиавели, Београд 1907. год.
 Милинковић А. Јов., Критика на Законик судског поступка у кривичним делима, Београд 1883, год.
 Милићевић М. Ђ., Кнежевина Србија, Београд 1876. год.
 Миловановић Гргур, О слободној штампи уопште, Београд 1901. год.
 Митровић Чеда Др., О брачним парницама, књ. I.
 Новаковић Стојан, Средновековна Србија и Римско Право, Београд 1906. год.
 „ „ Уставно питање и закони Кара-Ђорђевог времена, Београд 1907 г.
 „ „ Балканска питања и мање историјско-политичке белешке о Балканском полуострову, Београд 1906. год.
 Павловић М. Драг., Србија за време Аустријско-Турског рата, Београд 1910. год.
 Перић М. Живојин, О народности у Српском законодавству, Београд 1905. год.
 „ „ Утицај судије на јавни морал, Београд 1907. год.
 „ „ О правном карактеру удовичкога ужитка и о његовом упису, Београд 1904. год.
 Петровић Мита, Финансије и установе обновљене Србије, књ. I—III.
 Пироћанац М. С., Кнез Михаило и заједничка радња Балканских Народа, Београд 1895. год.
 Пироћанац М. С., Белешке поводом једне „Дипломатске Историје“, Београд 1896. г.
 Полит-Десанчић Мих. Др., Народност и њен државноправни основ, Н. Сад 1862. г.
 Попов Нил, Србија и Русија, Београд 1850. год.
 „ „ Србија после Париског мира, Београд 1872. год.
 „ „ Србија и Турска од 1861—1867. год., Београд 1879. год.
 Ранке Леополд, Историја Српске револуције, прев. Стојан Новаковић, Београд 1864- год.
 Радовић Дим., Теорија казненог поступка, Београд 1870. год.
 Руварац Иларион, Montenegro, прилошки историји Црне Горе, Земун, 1899. год.
 Савић П. Ј., Теорија судских доказа у кривичним делима, Београд 1886. год.
 Суботић М. Д. Др., Отпуст без казне, Београд 1914. год.
 „ „ О кривоклетству и лажном сведочењу по казненом праву, Београд 1907. год.